

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:1

Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2013:3 avsnitt 2, Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan. Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen har tagit fram den nödvändiga reglering som förra årets kyrkomöte på Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag har begärt. Utskottet noterar Kyrkorättsutskottets påpekanden i yttrande Kr 2013:1y och menar att kyrkostyrelsen har goda möjligheter att hantera de frågeställningar som Kyrkorättsutskottet lyfter fram. Vidare förutsätter utskottet att kyrkostyrelsen ger de anvisningar som behövs. Utskottet tillstyrker förslagen med den justering som Kyrkorättsutskottet föreslår av den föreslagna lydelsen av 29 kap. 6 § i kyrkoordningen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) med den av utskottet föreslagna justeringen enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2013:3, avsnitt 2, Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 29 kap. 6 § ska ha följande lydelse.¹

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap. Kyrkotillhörighet

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden i den församling där den som ärendet rör är folkbokförd. För den som vill och har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling prövas sådana frågor av kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör är folkbokförd. För den som vill tillhöra en icke-territoriell församling prövas frågor om upptagande i kyrkan av kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.

¹ Den föreslagna lydelsen har anpassats till det ändringsbeslut som 2012 års kyrkomöte har fattat och som träder i kraft den 1 januari 2014 (SvKB 2012:14). Bara nu föreslagna ändringar är kursiverade.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden i den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkostyrelsen.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden i den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkostyrelsen. Även kyrkoherden för en utlandsförsamling får pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan för den som inte är folkbokförd i Sverige men är eller får vara medlem i utlandsförsamlingen. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2014.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse i Kr 2013:1y, bilaga 2.

Bakgrund

2012 års kyrkomöte beslutade med anledning av motion 2012:35, på förslag av Tillsyns- och uppdragsutskottet i betänkandet TU 2012:4 *Beslut om kyrkotillhörighet för medlem i utlandsförsamling*, att uppdra åt kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med förslag som medför att kyrkoherdar i utlandsförsamlingar får pröva frågor om kyrkotillhörighet. En promemoria med förslag i enlighet med kyrkomötesuppdraget upprättades och remitterades. Samtliga remissinstanser som yttrade sig över promemorian tillstyrkte dess förslag.

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2013:3 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* behandlas i avsnitt 2 kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan. Skrivelsens förslag överensstämmer med den remitterade promemorians förslag. Kyrkostyrelsen föreslår i skrivelsen att kyrkoherden i en församling i Svenska kyrkan i utlandet ges rätt att parallellt med kyrkostyrelsen fatta beslut om inträde i och utträde ur Svenska kyrkan för personer som inte är folkbokförda i Sverige, förutsatt att det är fråga om personer som är eller får vara medlem i utlandsförsamlingen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Enligt 2 kap. 16 § i kyrkoordningen omfattar Svenska kyrkan i utlandet utlandsförsamlingar och övriga utlandsverksamheter. Kyrkostyrelsen beslutar vilka utlandsförsamlingar som tillhör Svenska kyrkan och vilka övriga utlands-

verksamheter som ska finnas. Inom Svenska kyrkan i utlandet gäller kyrkoordningens bestämmelser bara om det är särskilt angivet.

Enligt 29 kap. 1 § i kyrkoordningen får en person som är svensk medborgare, eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, tillhöra Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen får besluta att även någon annan person får tillhöra Svenska kyrkan. Den prövning som kyrkostyrelsen gör i dispensfrågor är inte endast en formell prövning mot fastställda kriterier, utan en lämplighetsbedömning som avser personer som av släktskap, delaktighet i en utlandsförsamlings arbete eller på någon annan grund vill tillhöra Svenska kyrkan. Eftersom det saknas bestämmelser mot vilka ett beslut i ett ärende om dispens från bosättnings- eller medborgarskapskravet kan prövas kan det inte heller överklagas. Kyrkostyrelsen anför i sin skrivelse att det av dessa skäl är viktigt att prövningen sker på ett och samma ställe för samtliga sökande i syfte att upprätthålla en enhetlig praxis. Mot denna bakgrund, och då inte kyrkoherdar i församlingar i Sverige har rätt att ge dispens, bör inte heller kyrkoherdar i utlandsförsamlingarna ges en sådan befogenhet, menar kyrkostyrelsen. För personer som uppfyller de grundläggande villkor som krävs men som inte är folkbokförda i Sverige bör kyrkoherdar i utlandsförsamlingar kunna ges rätt att besluta i frågor om kyrkotillhörighet på ett sätt som motsvarar den prövning en kyrkoherde i en församling i Sverige kan göra, menar kyrkostyrelsen.

Kyrkostyrelsen anför vidare att utlandskyrkoherdarnas befogenhet, i likhet med kyrkoherdar i församlingar i Sverige, rimligen bör avgränsas till respektive utlandskyrkoherdes "område" för beslut. Det är dock inte möjligt att i utlandsverksamheten avgränsa vad som är det "egna" området på samma sätt som för den verksamheten i Sverige. Kyrkostyrelsen anser att det är lämpligt att göra en liknande avgränsning för utlandskyrkoherdarna som görs i de icke-territoriella församlingarna. Utlandskyrkoherdarnas befogenhet i de aktuella frågorna föreslås därför vara begränsad på så sätt att rätten att pröva frågor ska gälla den som är eller får vara medlem i den eller de utlandsförsamlingar som kyrkoherden ansvarar för.

Kyrkostyrelsen föreslår också att kyrkoherden i en utlandsförsamling, på samma sätt som kyrkoherden i en församling i Sverige, ska kunna delegera uppgiften att besluta om tillhörighet till en annan präst inom utlandsförsamlingen eller inom det område för vilket kyrkoherden ansvarar.

Som redan nämnts ovan är det kyrkostyrelsen som enligt 2 kap. 16 § i kyrkoordningen beslutar om vilka utlandsförsamlingar som tillhör Svenska kyrkan och vilka övriga utlandsverksamheter som ska finnas. Det finns länder där Svenska kyrkan i utlandet inte har någon egen församling, men väl en verksamhetsort i en samarbetsförsamling, vilket innebär att det finns utsända komministrar men ingen svensk kyrkoherde. Det finns också exempel på länder där Svenska kyrkan i utlandet har en kyrkoherde, men ingen församling eftersom det inte är tillåtet i landet i fråga. I sådana länder kommer kyrkoherdar eller komministrar i Svenska kyrkan i utlandet inte att få några beslutsbefogenheter i tillhörighetsfrågor genom de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen. Enligt kyrkostyrelsens förslag kommer kyrkostyrelsen, parallellt med utlandsförsamlingarnas kyrkoherdar, att behålla rätten att pröva frågor om tillhörighet enligt 29 kap. 6 § i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen kommer också, som idag, att kunna delegera sin beslutsbefogenhet. För närvarande har kyrkostyrelsen, via generalsekreteraren, delegerat befogenheten att fatta sådana beslut om vilka här är fråga till en tjänsteman på kyrkokansliet: enhetschefen på organisationsenheten. Enligt 34 kap. 3 a § i kyrkoordningen är Svenska kyrkan på nationell nivå arbetsgivare för all utsänd personal som tjänstgör i Svenska kyrkan i utlandet. Dit hör med några få undantag

samtliga präster i Svenska kyrkan i utlandet. Av 34 kap. 12 a § i kyrkoordningen följer att det är kyrkostyrelsen som tillsätter befattningar som präst i Svenska kyrkan i utlandet med anställning på nationell nivå. Detta innebär sammantaget att det är möjligt för kyrkostyrelsen att delegera beslutsbefogenheten i tillhörighetsfrågor till de kyrkoherdar eller komministrar som är verksamma i utlandet men som inte omfattas av de föreslagna ändringarna i 29 kap. 6 § i kyrkoordningen.²

Förslaget innebär inte att personer som är bosatta utomlands, men som inte är eller får vara medlem i en utlandsförsamling eller personer som vistas i Sverige utan att kunna anses bosatta här kommer att kunna få sin behörighet prövad av en utlandskyrkoherde. För dessa grupper innebär kyrkostyrelsens förslag således ingen förändring jämfört med vad som gäller idag och prövning av tillhörighetsfrågor i sådana fall ska således göras av kyrkostyrelsen.

Kyrkostyrelsen anför i skrivelsen att om förslagen antas av kyrkomötet så bör följdändringar göras i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2010:1) med närmare bestämmelser om församlingsordning för utlandsförsamlingar. Exempel på sådana följdändringar framgår av den remitterade promemorian. Det kan enligt kyrkostyrelsen också behöva göras en översyn av den administrativa hanteringen och de rutiner som finns, bl.a. när det gäller hur utlandskyrkoherdarnas beslut i tillhörighetsfrågor ska meddelas kyrkostyrelsen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen har tagit fram den nödvändiga reglering gällande kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet i Svenska kyrkan som förra årets kyrkomöte på Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag har begärt.

Utskottet noterar de påpekanden som gjorts av Kyrkorättsutskottet i yttrande Kr 2013:1y (se *bilaga 2*) om att de föreslagna bestämmelserna kan leda till att en viss rättsosäkerhet uppstår vid beslut om in- och utträde i utlandsförsamlingarna. Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen har goda möjligheter att hantera de frågeställningar som Kyrkorättsutskottet för fram i sitt yttrande. Utskottet förutsätter vidare att kyrkostyrelsen ger de anvisningar som behövs för att i möjligaste mån stärka rättssäkerheten vid utlandsförsamlingarnas hantering av dessa frågor.

Med hänvisning till det ovanstående, och med den justering som Kyrkorättsutskottet föreslår och som framgår av *bilaga 1*, tillstyrker utskottet kyrkostyrelsens förslag till ändringar i 29 kap. 6 § i kyrkoordningen.

---

² Som framgår ovan kommer 29 kap. 6 § andra meningen i kyrkoordningen ha följande lydelse fr.o.m. den 1 januari 2014 (se SvKB 2012:14): "För den som vill tillhöra en icke-territoriell församling prövas frågor om upptagande i kyrkan av kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.". Orden "*och har rätt*" tas således bort.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Christina Blomqvist, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 29 kap. 6 § ska ha följande lydelse.³

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap. Kyrkotillhörighet

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden i den församling där den som ärendet rör är folkbokförd. För den som vill och har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling prövas sådana frågor av kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden i den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkostyrelsen.

6 § Frågor om upptagande i kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling där den som ärendet rör är folkbokförd. För den som vill tillhöra en icke-territoriell församling prövas frågor om upptagande i kyrkan av kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.

Frågor om utträde ur kyrkan prövas av kyrkoherden för den församling som den som anmäler utträde tillhör.

Kyrkoherden får utse en annan präst i församlingen eller pastoratet att pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan.

För den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågor om inträde i och utträde ur kyrkan av kyrkostyrelsen. Även kyrkoherden för en utlandsförsamling får pröva frågor om inträde i och utträde ur kyrkan för den som inte är folkbokförd i Sverige men är eller får vara medlem i utlandsförsamlingen. Kyrkoherden får utse en annan präst som är verksam inom kyrkoherdens ansvarsområde att pröva sådana frågor.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2014.

---

3 Den föreslagna lydelsen har anpassats till det ändringsbeslut som 2012 års kyrkomöte har fattat och som träder i kraft den 1 januari 2014 (SvKB 2012:14). Bara nu föreslagna ändringar är kursiverade.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:1y

**Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor
om tillhörighet till Svenska kyrkan**

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2013:3, avsnitt två.

I skrivelsen föreslås att kyrkoherdar i utlandet ges befogenhet att jämte kyrkostyrelsen pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan för personer som inte är folkbokförda i Sverige, men som är eller får vara medlemmar i en utlandsförsamling.

Kyrkorättsutskottet noterar att den föreslagna ändringen i 29 kap. 6 § i kyrkoordningen kan medföra vissa svårigheter för andra än den enskilda utlandsförsamlingen att överblicka när en kyrkoherde i en specifik utlandsförsamling får besluta i frågor om in- och utträde. Detta med anledning av att förutsättningarna för medlemskap varierar beroende på den enskilda utlandsförsamlingens egna bestämmelser för medlemskap. Kyrkorättsutskottet noterar vidare att förslaget innebär att frågor om in- eller utträde kan bli föremål för olika överklagandevägar genom att beslut av en kyrkoherde i en utlandsförsamling överklagas till Domkapitlet i Visby stift medan ett beslut av kyrkostyrelsen överklagas hos Överklagandenämnden. Det kan dessutom noteras att 55 kap. i kyrkoordningen angående diarier och arkiv inte gäller för utlandsförsamlingarna, vilket innebär att det saknas närmare bestämmelser om hur handlingar ska bevaras i samband med en kyrkoherdes beslut om in- eller utträde.

Dessa omständigheter medför att en viss rättsosäkerhet kan uppstå i hanteringen.

Utskottet noterar slutligen att det i den återgivna föreslagna lydelsen av 29 kap. 6 § andra stycket i kyrkoordningen felaktigt anges att beslutad, men inte ännu ikraftträd, lydelse är ”i den församling”. Rätt lydelse i enlighet med SvKB 2012:14 ska vara ”för den församling”.

Utöver vad som anförts ovan har Kyrkorättsutskottet inget att erinra mot de föreslagna ändringarna.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Gunnar Bredin, Lena Lindström, Anneli Rosén, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:2

Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas avsnitt 4 om domprostens ställning, uppdrag och tillsättning i kyrkostyrelsens skrivelse 2013:3. Förslaget i skrivelsen, som tillstyrks av utskottet, innebär att det ska ske samråd mellan kyrkorådet som arbetsgivare och stiftsstyrelsen vid beslut om tillsättning av ett längre vikariat på en befattning som domprost och före en eventuell begäran om befogenhetsprövning avseende en domprost.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt *bilaga 1*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2013:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 4 Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 5 kap. 4 § och 34 kap. 12 § samt rubriken närmast före 34 kap. 12 § ska ha följande lydelse. (Se *bilaga 1*)

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över KsSkr 2013:3 i Ln 2013:9y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över KsSkr 2013:3 i Kr 2013:3y, *bilaga 3* och Kr 2013:12y, *bilaga 4*.

Bakgrund

Utredning

Kyrkostyrelsen konstaterade i sin skrivelse 2012:5 *Strukturfrågor* att förslag i skrivelsen skulle kunna komma att påverka domprostens ställning och uppgifter, särskilt i de fall domkyrkoförsamlingar ingår i flerpastoratssamfälligheter. Mot den bakgrunden tillsatte kyrkostyrelsen i september 2012 en utredning med uppgift att bl.a. göra en översyn av vissa frågor rörande befattningen som domprost. Utredningens förslag angående domprosten lades fram i betänkandet (Svenska kyrkans utredningar 2013:1) *Domprostens ställning, uppgifter och tillsättning*.

Efter remissbehandling av utredningen har kyrkostyrelsen i sin skrivelse 2013:2 lagt fram de förslag angående domprosten som tas upp i detta betänkande.

Bestämmelser om domprost i kyrkoordningen

I 5 kap. 2 § i kyrkoordningen sägs att domprosten är kyrkoherde för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Vad gäller uppgifterna som kyrkoherde finns ingen skillnad mellan en domprost och andra kyrkoherdar. Samma gäller beträffande behörighetsbestämmelserna i 34 kap. 9 §. Ifråga om tillsättningsförfarandet gäller dock särskilda förhållanden som innebär att domprosten tillsätts av en tillsättningsnämnd där såväl den lokala arbetsgivaren – församlingen eller pastoratet – som stiftet genom stiftsstyrelsen utser ledamöterna, 34 kap. 12 §. Vid tillsättning på ett vikariat är det dock stiftsstyrelsen som beslutar vem som ska utses, 5 kap. 3 §. Stiftets direkta delaktighet i tillsättningen hör samman med att domprosten utöver att vara kyrkoherde har vissa stiftsuppgifter. Det som är kyrkoordningsreglerat är i första hand domprostens uppgift att vara vice ordförande i domkapitlet, 9 kap. 1–2 a §§, och att vara biskopens ersättare som ledamot i stiftsstyrelsen, 7 kap. 12 §.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsen, liksom utredningen, diskuterar på ett övergripande plan ordningen med att i befattningen som domprost förena uppgiften som kyrkoherde och vissa stiftsuppgifter. Man menar, med stöd från remissinstanserna, att denna ordning bör bestå.

I kyrkostyrelsens skrivelse finns i huvudsak två konkreta förslag. De avser dels tillsättning av vikarierande domprost, dels befogenhetsprövning. Kyrkostyrelsens förslag beträffande tillsättning av domprost innebär att stiftsstyrelsen får en kyrkoordningsreglerad skyldighet att samråda med kyrkorådet innan man utser en vikarierande domprost. Ett motiv för detta förslag är att det markerar, att domprosten är av stor betydelse både för stift och för församling. Detsamma sägs om det ytterligare förslag som läggs fram i skrivelsen.

Skrivelsens andra förslag innebär att ett kyrkoråd före en ansökan hos domkapitlet om befogenhetsprövning avseende en domprost ska samråda med stiftsstyrelsen. Befogenhetsprövningen, som regleras i 31 kap. 14 § i kyrkoordningen, innebär att kyrkorådet innan man fattar ett beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering av en präst eller beslut om disciplinär åtgärd mot en präst, ska ha en prövning från domkapitlet av att beslutet inte strider mot kyrkoordningens regler om tillsyn från biskop och domkapitel vad gäller lära, utövande av vinningstjänsten och efterlevnad av vinningslöften. I kyrkoordningskommentaren avseende befogenhetsprövning i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte noterades, att det med hänsyn till de tidsgränser som enligt lag och avtal finns för att vidta åtgärder av uppräknat slag blir nödvändigt med en skyndsam handläggning i alla instanser. Som motiv för förslaget i årets skrivelse anför kyrkostyrelsen, utöver den tidigare nämnda markeringen av domprostens betydelse för såväl stift som församling, att det är rimligt att samråd ska ske när eventuella arbetsrättsliga åtgärder är aktuella eftersom tillsättning av domprost sker i samverkan mellan stift och församling.

Övriga utredningsförslag har inte lett till några förslag från kyrkostyrelsens sida. Det gäller bl.a. utredningens förslag om en kyrkoordningsreglering av befattningar som biträdande kyrkoherde och som domkyrkokaplan. Kyrkostyrelsen menar att detta är frågor som kan hanteras lokalt utan närmare reglering i kyrkoordningen.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsen förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt *bilaga 1*.

Kyrkostyrelsen föreslår i den del av skrivelsen 2013:3 som behandlas i detta betänkande två mindre ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om domprost. Båda ändringarna avser samverkan mellan stiftet och domprostens församling eller pastorat. Ordningen med en särskild tillsättningsnämnd med ledamöter utsedda av stiftsstyrelse och kyrkoråd samt med biskopen som ordförande är ett påtagligt uttryck för denna samverkan.

Det första förslaget i skrivelsen innebär att det i kyrkoordningen ska införas bestämmelser om samråd mellan stiftsstyrelse och kyrkoråd när ett vikariat som varar längre än tre månader ska tillsättas. Det är stiftsstyrelsen som har beslutanderätten och som åläggs en samrådsskyldighet med kyrkorådet som är domprostens arbetsgivare. Läronämnden framhåller i sitt yttrande Ln 2013:9y att det är konsekvent utifrån domprostens särskilda ställning att tillsättning av ett längre vikariat sker genom ett samspel mellan stift och församling. Vi delar den bedömningen och föreslår därmed att kyrkostyrelsens förslag ska genomföras.

Det andra förslaget gäller en samrådsskyldighet från kyrkorådets sida om den situationen skulle uppstå att man avser att begära en befogenhetsprövning hos domkapitlet. En sådan prövning ska domkapitlet göra före ett beslut från kyrkorådets sida om uppsägning, avskedande, omplacering eller beslut om disciplinär åtgärd. På ett motsvarande sätt som ifråga om en tillsättning tills vidare eller vid ett längre vikariat finns goda skäl för samråd beträffande en så ingripande åtgärd som en befogenhetsprövning. En komplicerande faktor i detta sammanhang, som också Kyrkorättsutskottet pekar på i sitt yttrande Kr 2013:3y, är den förlängning av handläggningstiden som därmed kan uppstå. Det finns arbetsrättsligt betingade tidsgränser som kan vara nödvändiga att följa. En uppsägning på grund av personliga skäl får inte enbart ske av orsaker som arbetsgivaren har känt till mer än två månader före underrättelsen om uppsägningen som lämnades till arbetstagaren. Vid sidan av tidsgränser gäller också att det kan medföra stora påfrestningar på förtroendet som domprost och ställningen som arbetsledare om det blir en långt utdragen tid mellan ett första beslut om samråd om befogenhetsprövning och ett slutligt beslut om den åtgärd som befogenhetsprövningen avser.

Vi har prövat möjligheten till en alternativ formulering av de föreslagna bestämmelserna om samråd i 34 kap. 12 § sista stycket. Det skulle innebära att kyrkorådet ska samråda med stiftsstyrelsen inför en begäran om befogenhetsprövning om inte särskilda skäl talar däremot. Huvudbestämmelsen skulle innebära att man ska genomföra ett samråd. Skulle det av tidsskäl bedömas att det inte var möjligt att genomföra skulle samrådsförfarandet kunna utgå. Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över detta i Kr 2013:13y, *bilaga 4*. Trots att Kyrkorättsutskottet inte direkt har avstyrkt vår alternativa formulering har våra förnyade överväganden lett fram till att vi inte föreslår någon ändring i den av kyrkostyrelsen föreslagna texten. Motiv för detta är följande.

Det är främst vid uppsägning av personliga skäl som det finns risk för att gällande tidsfrister blir svåra att hantera. Även när man ser det som en ren undantagssituation bör man så långt möjligt utforma bestämmelserna så att de är tillämpliga också i ett sådant fall. Om det blir fråga om befogenhetsprövning avseende en uppsägning av personliga skäl kan förutsättas att situationen är sådan, att det är känt sedan en längre tid att problem föreligger. I regel har man före en så drastisk åtgärd prövat andra tänkbara lösningar. Biskop och stifts-

styrelse torde känna till situationen och därmed kan man ha beredskap att snabbt agera. Härtill kommer att man i regel behöver ha bestämmelser i en delegationsordning eller på annat sätt ha kommit överens om hur man hanterar brådskande ärenden som måste hanteras trots att det inte är möjligt att sammankalla stiftsstyrelsen i dess helhet.

Uppsala den 26 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Christina Blomqvist, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Rune Wallmyr, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 5 kap. 4 § och 34 kap. 12 § samt rubriken närmast före 34 kap. 12 § ska ha följande lydelse.¹

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***5 kap. Kyrkoherden**

3 § Kyrkoherden beslutar i vilken turordning församlingens övriga präster ska träda in som vikarie-
rande kyrkoherde när det är fråga om ett vikariat om högst tre månader. I turordningen får också tas in andra präster som enligt kyrkorådets, kyrkonämndens eller pastoratsnämndens beslut får anlitas som vikarierande kyrkoherde.

Finns det ingen som kan träda in som vikarie enligt turordningen utser istället kyrkorådet, kyrkonämnden eller pastoratsnämnden vikarie.

För längre vikariat än som anges i första stycket, utser kyrkorådet, kyrkonämnden eller pastoratsnämnden vikarie och, om det är fråga om vikarie för domprost, stiftsstyrelsen.

4 § Kyrkoherden beslutar i vilken turordning övriga präster i församlingen eller pastoratet ska träda in som vikarierande kyrkoherde när det är fråga om ett vikariat om högst tre månader. I turordningen får också tas in andra präster, som enligt kyrkorådets beslut får anlitas som vikarierande kyrkoherde.

Finns det ingen som kan träda in som vikarie enligt turordningen utser istället kyrkorådet vikarie.

För längre vikariat än som anges i första stycket, utser kyrkorådet vikarie och, om det är fråga om vikarie för domprost, stiftsstyrelsen *efter samråd med kyrkorådet*.

34 kap. Kyrkans anställda**Tillsättning av domprost**

12 § En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett flerförsamlingspastorat utser i stället

Tillsättning av domprost *m.m.*

12 § En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrko-

---

¹ Den föreslagna lydelsen har anpassats till det ändringsbeslut som 2012 års kyrkomöte har fattat och som träder i kraft den 1 januari 2014 (SvKB 2012:14). Bara nu föreslagna ändringar är kursiverade.

kyrkonämnden eller, om en sådan finns, pastoratsnämnden tre ledamöter i nämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet i en församling ska tillämpas på tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 18 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 19 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 20 § om beslutsföret,
- 4 kap. 22 och 22 a §§ om jäv, och
- 4 kap. 23 § om ärendenas avgörande och protokoll.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på pastoratets anslagstavla.

råd tre ledamöter i nämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om beslutsföret,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och
- 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2014.

Tillsättning av domprostvikarie

Läronämndens yttrande över KsSkr 2013:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Tillsättningen av domprost sker genom en tillsättningsnämnd gemensam för församling och stift. Det är konsekvent utifrån domprostens särskilda ställning att tillsättning av ett längre vikariat också sker genom ett samspel mellan stift och församling. Läronämnden hänvisar till sitt tidigare yttrande Ln 2001:17y:

Läronämnden vill framhålla att formerna för tillsättning av domprost måste bestämmas av domprostens i kyrkoordningen och traditionen bestämda uppdrag att vara domkapitlets vice ordförande och biskopens ersättare som ledamot i stiftsstyrelsen med den teologiska och pastorala kompetens och det förtroende i stiftet som detta förutsätter. Domkyrkan är ett historiskt och aktuellt tecken för Svenska kyrkans episkopala struktur och har i stiftet en betydande roll i mötet med samhälle och kultur och i den liturgiska och pastorala utvecklingen i stiftet. Också detta måste vägas in vid val av former för tillsättning av domprost.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:3y

Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2013:3, avsnitt tre.

I skrivelsen föreslås att det införs ett uttryckligt krav på samråd när domprost-vikarie ska utses för tid längre än tre månader samt innan ansökan om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 § i kyrkoordningen görs inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot den föreslagna ändringen. Kyrkorättsutskottet noterar dock att bestämmelsen om samråd vid befogenhetsprövning kan medföra vissa praktiska problem med hänsyn till de arbetsrättsliga tidsfrister som en arbetsgivare har att förhålla sig till.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Gunnar Bredin, Lena Lindström, Anneli Rosén, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Domprostens ställning, uppdrag och tillsättning

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets kompletterande yttrande till Tillsyns- och uppdragsutskottets förslag till ändrad lydelse av skrivelse 2013:3, avsnitt tre.

Kyrkorättsutskottet har tidigare yttrat sig över kyrkostyrelsens förslag (Kr 2013:3y) och då noterat att den av kyrkostyrelsen föreslagna bestämmelsen om samråd vid befogenhetsprövning kan medföra praktiska problem med hänsyn till de arbetsrättsliga tidsfrister som en arbetsgivare har att förhålla sig till.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har därefter begärt yttrande över ett förslag till justerad lydelse i 34 kap. 12 § sjunde stycket, enligt följande (föreslagen justering kursiverad).

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska kyrkorådet, *om inte särskilda skäl talar däremot*, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 § samråda med stiftsstyrelsen.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har i huvudsak anfört följande skäl till den föreslagna justeringen. Syftet med tillägget om särskilda skäl är att öppna en möjlighet att hantera en situation där tidsfrister i det arbetsrättsliga regelsystemet medför att det inte finns tidsutrymme för ett formellt samrådsförfarande. Det skulle kunna vara fråga om uppsägning av personliga skäl som inte får ske enbart av orsaker som arbetsgivaren har känt till mer än två månader före underrättelsen om uppsägningen lämnas till arbetstagaren. Med särskilda skäl avses alltså bara sådana undantagssituationer där ett formellt samrådsförfarande inte är möjligt på grund av sådana praktiska problem som Kyrkorättsutskottet har pekat på i sitt yttrande.

Kyrkorättsutskottet ifrågasätter behovet av den föreslagna ändringen av bestämmelsen. Befogenhetsprövning för att pröva en uppsägning av personliga skäl är en så ingripande åtgärd att man om ett sådant fall uppkommer borde kunna kalla stiftsstyrelsen till ett extra sammanträde.

Uppsala den 26 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Bengt Stigner, sekreterare

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Karl-Gunnar Svensson, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Gunnar Bredin, Lena Lindström, Anneli Rosén, Helena Klahr Fast, Georg Lagerberg, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskoparna Thomas Söderberg och Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:3

Församlingsinstruktionen m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fem motioner som på olika sätt är kopplade till församlingsinstruktionen. Tre motioner, 2013:12, 2013:15 och 2013:72, gäller i första hand de nationella minoritetsspråken. Utskottet konstaterar att gällande skrivning om att församlingsinstruktionen ska behandla församlingens verksamhet på de språk som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift infördes för ett par år sedan. Utskottet ser inga skäl att ompröva detta beslut och föreslår att motionernas förslag till ändringar i bestämmelserna om församlingsinstruktionen ska avslås. I motionerna 2013:12 och 72 föreslås därtill att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram ändringar i kyrkoordningen med hänsyn till de inhemska minoriteternas rättigheter. Även i detta fall föreslår utskottet avslag på motionerna. I motion 2013:29 finns förslag om att frivilligarbetet obligatoriskt ska behandlas i församlingsinstruktionen och att det ska finnas gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår, bl. a. mot bakgrund av att likartade förslag för två sedan har behandlats av kyrkomötet, att motionen avslås. Likaså föreslår utskottet avslag på motion 2013:95 med förslag om ändringar i bestämmelser som ska träda i kraft kommande årsskifte och som behandlar ansvarsfördelningen för församlingens grundläggande uppgift i de framtida pastoraten.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:12 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:12 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:15.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:29 punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:29 punkt 2.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:72 punkt 1.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:72 punkt 2.
8. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:95.

Motionernas förslag

Motion 2013:12 av Soili Brunberg, Stärk minoriteternas rättigheter

1. Kyrkomötet beslutar att i kyrkoordningens 57 kap. 5 § lägga till ”nationella minoritetsspråk” före ”andra språk” så att lydelsen blir följande:
  2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastoral programmet ska särskilt behandlas dels församlingens verksamhet på nationella minoritetsspråk och andra språk än svenska

som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift, dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys. (SvKB 2009:4, 2010:6, 2012:5)

2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att 2014 återkomma med förslag till sådan ändring av kyrkoordningen att det tydligare framgår hur de historiskt inhemska minoriteternas rättigheter beaktas på alla kyrkans nivåer, med särskilt beaktande av villkor och omständigheter i de språkliga förvaltningsområden som inrättats.

Motion 2013:15 av Ylva Wahlström och Anki Erdmann, Stärk de olika språken i Svenska kyrkan

1. Kyrkomötet beslutar att i kyrkoordningens 57 kap, 5 § lägga till ordet "nationella minoritetsspråk", "svenskt teckenspråk" innan "andra språk" så att lydelsen blir följande:
  2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska särskilt behandlas dels församlingens verksamhet på nationella minoritetsspråk, svenskt teckenspråk och andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift, dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys. (SvKB 2009:4, 2010:6, 2012:5)

Motion 2013:29 av Vivianne Wetterling m.fl., Obligatorisk uppgift i församlingsinstruktionen och gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med ett förslag till kyrkoordningsändring om en obligatorisk uppgift i varje församlingsinstruktion om församlingens/pastoratets frivilligarbete.
2. Kyrkomötet beslutar att det ska finnas gemensamma riktlinjer för frivilligarbetet i Svenska kyrkan ungefär som riktlinjer för konfirmandarbetet.

Motion 2013:72 av Maria Lagerman och Lena Lindström, Stärk minoritetsspråkens rättigheter

1. Kyrkomötet beslutar att i kyrkoordningens 57 kap, 5 § lägga till "nationella minoritetsspråk och" före "de andra språk" så att lydelsen blir följande:
  2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska särskilt behandlas dels församlingens verksamhet på nationella minoritetsspråk och de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift, dels barnets perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys. (SvKB 2009:4, 2010:6, 2012:5)
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att snarast återkomma med förslag till sådan ändring av kyrkoordningen att det tydligare framgår hur de nationella minoriteternas rättigheter ska beaktas i församlingar, stift och på nationellt plan, med särskilt tanke på villkor och omständigheter i de språkliga förvaltningsområden som inrättats för finska, meänkieli eller samiska.

Kyrkomötet beslutar att 57 kap. 5 § i kyrkoordningen ändras enligt följande.

Nuvarande lydelse

... ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingar i pastorat även redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Förslag till ny lydelse

... ska i en gemensam församlingsinstruktion för församlingar i pastorat även redovisas hur *man i pastoratet samarbetar om verksamheten utifrån församlingens grundläggande uppgift*. Där ska också redovisas hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade enligt 37 kap. 19 § i huvudsak disponeras.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motionerna 2013:12, 2013:15 och 2013:72 i Kr 2013:5y, *bilaga 1* och över motion 2013:95 i Kr 2013:11y, *bilaga 2*.

Bakgrund**Allmänt om församlingsinstruktionen**

Bestämmelser om församlingsinstruktionen finns i kyrkoordningens kapitel 57 om tillsyn. Församlingsinstruktionen var en nyhet som infördes genom kyrkoordningen. I betänkande *Personal, tillsyn, överklagande* (Svenska kyrkans utredningar 1998:6), där församlingsinstruktionen introducerades, ses denna som ett instrument för tillsyn över församlingar och ämbetsbärare. Vid 1999 års kyrkomöte behandlade Andra kyrkolagsutskottet i sitt betänkande om kyrkoordningen (2 KL 1999:1) vissa frågor om församlingsinstruktionen. Utskottet konstaterade att församlingsinstruktionens innehåll var av betydelse för domkapitlets tillsyn. Kopplat till detta noterade utskottet att församlingsinstruktionen bara ska innehålla det som anges i kyrkoordningen.

Det har efter det första beslutet vid 1999 år kyrkomöte skett vissa förändringar i bestämmelserna om församlingsinstruktionen. Det gäller såväl vad den ska innehålla som ifråga om den lokala beslutsordningen beträffande församlingsinstruktionen. 2012 års kyrkomötes beslut om den lokala strukturen innebär att det kommer att ske förändringar i bestämmelserna om församlingsinstruktionen från den 1 januari 2014. Från denna tidpunkt gäller i huvudsak följande.

För varje församling ska det finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Förslag till församlingsinstruktion ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med domkapitlet. När det gäller en gemensam församlingsinstruktion för församlingarna i ett pastorat ska kyrkorådet vid utarbetandet av instruktionen samråda med församlingsråden. Instruktionen ska innehålla sådana regler för församlingen och dess verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i kyrkoordningen. Det centrala i församlingsinstruktionen får sägas vara ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift. I detta program ska även behandlas församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift. Det

ska också finnas en barnkonsekvensanalys. Härtill ska i en för församlingarna i ett pastorat gemensam församlingsinstruktion redovisas hur ansvaret för församlingens grundläggande uppgift är fördelat mellan församlingarna och pastoratet. Vidare ska anges hur de befattningar som präst som ska finnas inrättade i huvudsak disponeras. Det ska ske en översyn av församlingsinstruktionen minst vart fjärde år. Beträffande den lokala ansvarsfördelningen framhöll kyrkostyrelsen i strukturskrivelsen till 2012 års kyrkomöte, KsSkr 2012:5, att församlingsinstruktionen får en central roll när det gäller relationerna och arbetsfördelningen mellan pastoratet och församlingarna. I skrivelsen sades därtill följande:

Av församlingsinstruktionen framgår de uppgifter som församlingarna samverkar kring och som pastoratet i så fall har ett ansvar för. Det ska också framgå vilka uppgifter de enskilda församlingarna har ansvar för, inte bara i relation till pastoratet utan även i relation till varandra. Det är ju möjligt för en församling att svara för en viss uppgift för hela pastoratet eller en del av pastoratet, det vill säga för några av församlingarna.

I betänkandet *Närhet och samverkan* angav strukturutredningen att den uppfattat att det har skett en viss förändring i synen på församlingsinstruktionen.

Tillsynsaspekten har tonats ned och församlingsinstruktionen har fått ett mer övergripande innehåll än vad man vanligen tänker sig utifrån begreppet "instruktion". När vi lägger fram förslag om en för församlingarna i ett pastorat gemensam församlingsinstruktion utgår vi från att församlingsinstruktionen, på ett tydligare sätt än som ofta torde vara fallet, ska få mera av en direkt styrande funktion.

Andra språk än svenska

Fram t.o.m. år 2010 angavs i bestämmelserna om församlingsinstruktionen att i det pastorala programmet skulle särskilt behandlas församlingens verksamhet på teckenspråk samt på samiska, finska och andra språk.

I en motion till 2009 års kyrkomöte, motion 2009:13, föreslogs att bestämmelserna om församlingsinstruktionen skulle ändras så att där skulle finnas en redogörelse för församlingens verksamhet på de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli, romani chib och samiska samt på teckenspråk och andra språk. I motionens motiveringar pekades också särskilt på den förstärkta ställning som de nationella minoritetsspråken har fått i det svenska samhället.

I Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2009:1 *Nationella minoriteter* föreslog utskottet att motionen skulle avslås men även att kyrkomötet skulle uppdraga åt kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna till en ändring av 57 kap. 5 § punkt 3 i enlighet med utskottets överväganden. Detta blev också kyrkomötets beslut.

I sina överväganden framhöll utskottet att församlingsinstruktionen ska vara ett levande dokument. Utskottet såg det viktigt att den inte blir ett dokument innehållande en rad punkter som är obligatoriska att ha med enligt kyrkoordningen men som saknar förankring i församlingens verklighet. Utskottet menade att situationen vad gäller de nationella minoritetsspråken och andra språk skiljer sig mycket åt mellan olika församlingar. Samiska, finska och meänkieli talas av många, inte bara i Luleå stift, medan det på andra ställen kan vara t.ex. arabiska, spanska eller danska som är det största språket efter svenskan. Kyrkoordningens bestämmelser om redovisning av verksamhet på andra språk än svenska bör utformas så att de passar varje församling utan att skapa onödiga

krav. Utskottet framförde att domkapitlet utifrån sin kunskap om förhållandena i stiftet kan se till att varje församling har verksamhet på de språk som är relevanta. Utskottet menade att församlingsinstruktionen borde innehålla en redogörelse för församlingens verksamhet på de språk utöver svenska som är vanliga i den församlingen som församlingsinstruktionen gäller.

Mot bakgrund av bl.a. kyrkomötets beslut utarbetades en promemoria om församlingens verksamhet på andra språk än svenska och rätten att i vissa fall använda nationella minoritetsspråk. Efter remissbehandling låg förslagen i promemorian till grund för förslag i kyrkostyrelsens skrivelse 2009:3 *Ändringar i kyrkoordningen*. Av de 21 remissinstanser som hade yttrat sig över promemorians förslag hade 18 tillstyrkt dessa. Förslagen i promemorian och senare i kyrkostyrelsens skrivelse innebar att bestämmelserna om församlingsinstruktionen i här behandlat avseende skulle få nu gällande lydelse. I församlingsinstruktionens pastoralprogram skulle alltså behandlas församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift.

Vidare föreslogs en ny 7 § i 36 kap. om skyldigheten för vissa kyrkliga organ att ta emot och besvara skriftliga handlingar på tre av de i det svenska samhället särskilt erkända nationella minoritetsspråken nämligen finska, meänkieli och samiska. Därmed skulle för kyrkliga organ till en del gälla detsamma som gäller för förvaltningsmyndigheter, men alltså inte för några kyrkliga organ, enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Till skillnad från vad som gäller för förvaltningsmyndigheter föreslogs att bestämmelserna i kyrkoordningen bara skulle avse skriftliga framställningar. Skyldigheten gäller bara inom de i 6 § i lagen genom uppräknade av ett antal kommuner definierade förvaltningsområdena. Myndigheternas skyldigheter gäller även de kommuner som enligt bestämmelser i lagens 7 § frivilligt ingår i förvaltningsområdena efter anmälan till och beslut av regeringen. Kyrkostyrelsen framhöll i skrivelsen att den ordning som föreslogs är en miniminivå där bestämmelserna i kyrkoordningen är tvingande. Inget hindrar att församlingar utsträcker sin service därutöver men detta behövde inte regleras i kyrkoordningen.

Kyrkomötet beslutade att bifalla kyrkostyrelsens förslag i skrivelsen 2009:3.

Bestämmelser och riktlinjer för frivilligarbete

I betänkandet TU 2011:14 *Församlingsinstruktionen* behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion (2011:9) med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda om det ska finnas en pastoral för volontärer i församlingsinstruktionen. Utskottet framhöll i sina överväganden betydelsen av att ge goda förutsättningar för ett ideellt engagemang. Utskottet menade att det ändå inte borde införas ytterligare bestämmelser om församlingsinstruktionens innehåll.

Volontärskap och frivilliginsatser gäller primärt sådan verksamhet som är ett utflöde av den grundläggande uppgiften. En särskild pastoral för volontärer ser vi därför inte som nödvändig och inte heller som den bästa vägen för att åstadkomma det som vi ser som motionens intention. I det pastoralprogrammet för den grundläggande uppgiften finns det goda skäl att ta med frågor om hur det ideella engagemanget tas till vara och bereds plats i församlingens arbete. Därmed kan tydliggöras att församlingens medlemmar inte har sin primära uppgift som konsumenter av viss verksamhet utan med dopet som den grundläggande vigningen har del i ansvaret för att församlingen fullgör sin grundläggande uppgift.

I enlighet med utskottets förslag beslutade kyrkomötet att avslå motionen.

Det som kallas *Riktlinjer för Svenska kyrkans konfirmandarbete* utkom första gången 1978 och har därefter bearbetats flera gånger. De första riktlinjerna ersatte en tidigare läroplan för konfirmandarbetet. Riktlinjerna blir formellt gällande för församlingen om domkapitlet med stöd av bestämmelserna i 22 kap. 5 § och 57 kap. 5 § i kyrkoordningen anger i församlingsinstruktionen att riktlinjerna ska tillämpas. I 22 kap. 5 § sägs att domkapitlet får utfärda bestämmelser för den dopundervisning som ska föregå gudstjänsten. I 57 kap. 5 § sägs att församlingsinstruktionen bl.a. ska innehålla de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i kyrkoordningen. Några motsvarande bestämmelser om riktlinjer för någon del av församlingens arbete finns inte i kyrkoordningen. Det finns inte heller riktlinjer för andra områden inom församlingsarbetet på motsvarande sätt som för konfirmandarbetet. Det finns biskopsbrev som till en del har en riktlinjekaraktär. Det kan t.ex. gälla avsnitten om pastoralala frågor biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext*.

Ideellt forum i Svenska kyrkan är ett samarbete mellan olika inomkyrkliga organisationer. Tillsammans vill man skapa ett nätverk kring delaktighet och engagemang i det lokala församlingslivet och lyfta fram idealitetens betydelse. Målsättningen är att synliggöra församlingens medlemmar som bärare av kyrkans uppdrag. Ideellt forum vill också vara en mötesplats där man byter erfarenheter och inspirerar varandra kring hur man kan underlätta och ge plats för personligt engagemang i det lokala församlingsarbetet.

Ideellt forum ansvarar för Volontärbyrån i Svenska kyrkan. Denna ger möjlighet för den som vill engagera sig ideellt att hitta aktuella uppdrag inom Svenska kyrkan. Volontärbyrån i Svenska kyrkan samverkar med Volontärbyrån, som är en ideell verksamhet med syftet att göra det enkelt för volontärer och ideella organisationer att hitta varandra. Utöver att förmedla volontäruppdrag utbildar man också frivilligorganisationer i volontärsamordning. Volontärbyrån har en skriftserie som behandlar olika frågor som avser volontärer och via Volontärbyråns kunskaps bank på internet, www.volontarbyran.org, kan man också ladda hem ett antal praktiska mallar.

Vid 2011 års kyrkomöte behandlade Kyrkolivsutskottet i sitt betänkande 2011:18 Nationell strategi för ökat ideellt engagemang en motion med förslag om att kyrkostyrelsen skulle få uppdraget "att utarbeta en nationell strategi för hur Svenska kyrkans församlingar ska ges stöd att utvecklas som forum för ideellt engagemang inom kyrkan och i det svenska samhället". Kyrkolivsutskottet delade motionärernas uppfattning att ideellt engagemang är en viktig del i Svenska kyrkan och en framtidsfråga. Man såg det som relevant att en nationell strategi för att ytterligare stärka det arbete som redan sker. Kyrkolivsutskottet uttryckte Förhoppningen är att en sådan strategi leder till att stöd kommer församlingar och stift till del och underlättar för det ideella engagemanget att växa och utvecklas ytterligare. Utskottet föreslog att motionen skulle bifallas och detta blev också kyrkomötets beslut, KmSkr 2011:8.

I KsSkr 2012:2 Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2011 redovisade kyrkostyrelsen sina åtgärder med anledning av uppdraget från 2011 års kyrkomöte. En förstudie genomfördes under våren 2012. I förstudien pekades på olika åtgärder som behövs för att stift och församlingar ska få ett relevant stöd för det arbete kring det ideella engagemanget som redan pågår. Flera stift hade uttryckt att en nationell strategi skulle ha föga betydelse om den inte anknyter till redan befintliga arbetsformer och de nätverk som finns och verkar genom Ideellt forum. Man såg ett nationellt stöd till det strategiska arbete som redan pågår är

viktigt. Kyrkostyrelsen menade vidare att de behov som redovisades i förstudien anknyter till de fokusområden som styrelsen beslutat om för den nationella nivån stöd och därför också kan hanteras inom ramen för den nationella nivån verksamhet. Kyrkostyrelsen angav som sin avsikt att stärka engagemanget i Ideellt Forum. Skrivelsen var slutbehandlad genom de redovisade åtgärderna.

Utskottets överväganden

Minoritetsspråk och minoriteters rättigheter

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2013:12, 2013:15 och 2013:72.

Motionerna 2013:12, 15 och 72 tar upp frågor om i första hand de nationella minoritetsspråken. I motionerna finns likartade förslag till ändring av kyrkoordningens bestämmelser om församlingsinstruktionens pastorala program. Gemensamt är förslaget att det ska anges att församlingens verksamhet på nationella minoritetsspråk ska behandlas i det pastorala programmet. I motion 2013:15 föreslås därtill att även svenskt teckenspråk ska finnas med i bestämmelserna.

I 57 kap. 5 § i kyrkoordningen sägs att i församlingsinstruktionens pastorala program ska behandlas församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift. Den lydelsen av bestämmelserna beslutades av 2010 års kyrkomöte och har gällt sedan den 1 januari 2011. Bestämmelsen fick sin utformning efter att ett utredningsförslag av motsvarande slag hade tagits fram på initiativ av 2009 års kyrkomöte. Utredningsförslaget fick ett mycket starkt stöd vid remissbehandlingen.

Vi menar i enlighet med vad Kyrkorättsutskottet anfört i sitt yttrande Kr 2013:5y att man inte alltför ofta bör göra ändringar i kyrkoordningen. För att ändra bestämmelser som fick sin nuvarande utformning för bara ett par år sedan måste det klart visas att de inte fyller sin uppgift. Vi har inte uppfattat att detta är fallet med de här behandlade bestämmelserna. Det har naturligtvis inte funnits någon som helst avsikt att försämra de nationella minoritetsspråkens eller teckenspråkets plats i kyrkans verksamhet. Det framgår inte heller av motionerna att detta har blivit fallet. När Tillsyns- och uppdragsutskottet vid 2009 års kyrkomöte lade fram det förslag som har lett fram till gällande bestämmelser om språk i församlingsinstruktionen pekade utskottet på domkapitlets uppgifter i sammanhanget. Domkapitlet måste utifrån sitt tillsynsuppdrag och sin kunskap om förhållandena i stiftet se till att varje församling har verksamhet på de språk som är relevanta.

Mot bakgrund av det som vi här har anfört menar vi att kyrkomötet ska avslå punkten 1 i motionerna 2013:12 och 72 samt motion 2013:15.

I punkten 2 i motionerna 2013:12 och 72 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att återkomma med förslag till sådan ändring av kyrkoordningen att det tydligare framgår hur de nationella minoriteternas rättigheter beaktas i församlingar, stift och på nationellt plan, särskilt med tanke på villkor och omständigheter i de språkliga förvaltningsområdena.

Motionärerna i motion 2013:72 synes mena att det förhållandet att viss myndighetsutövning har delegerats till Svenska kyrkan i sig medför särskilda skyldigheter av det slag som regleras i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Detta är dock inte fallet då den lagen bara avser myndigheters verksamhet. Att det inte finns några legala föreskrifter som riktar sig till kyrkliga

organ hindrar naturligtvis inte att Svenska kyrkan så långt det är möjligt ska tillgodose t.ex. att kyrkliga handlingar kan ske på det egna språket. I kyrkoordningen har också, vilket även noteras i motion 2013:72, införts bestämmelser om skyldighet för kyrkliga organ ta emot och besvara skriftliga framställningar på finska, meänkieli respektive samiska, 36 kap. 7 §. Skyldigheten gäller de direkt i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk definierade förvaltningsområdena.

Vi menar att det är tveksamt att ytterligare söka reglera dessa frågor i kyrkoordningen. Även utan bestämmelser i kyrkoordningen måste naturligtvis behoven hos olika språkliga minoriteter uppmärksammas och tillgodoses. Som ett exempel kan noteras att inför det nyligen genomförda kyrkovalet togs fram valinformation på bl.a. Davvisáme – nordsamiska, Julevsámegiellaj – lulesamiska, Meänkieli – tornedalsfinska, Romanes – romani, Suomeksi – finska och Åarjelsaemien – sydsamiska.

Vi menar mot den bakgrunden att det inte bör ges något uppdrag till kyrkostyrelsen av det slag som föreslås i punkten 2 i motionerna 2013:12 och 72 och föreslår alltså att även dessa båda punkter avslås.

Frivilligarbete

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:29.

Vi är helt eniga med motionärerna bakom motion 2013:29 om frivilligarbetets betydelse. Att det finns engagerade församlingsmedlemmar som på frivilligbasis gör insatser på olika områden är av grundläggande betydelse för Svenska kyrkans identitet. Vi är däremot betydligt mer tveksamma till värdet av sådant som kan få karaktär av påbud uppifrån när det gäller det som uppenbart måste växa fram och få sin näring i det egna lokala sammanhanget. Stöd, hjälpmedel och inspiration kan vara av stor betydelse men vi menar att det saknas anledning för kyrkomötet att fatta beslut om att det ska finnas gemensamma riktlinjer. Det är också oklart vilken ställning sådana riktlinjer skulle ha till skillnad från det även på annat sätt reglerade konfirmandarbetet och konfirmationen.

Av bakgrundsteckningen framgår också att kyrkomötet så sent som för två sedan fattade beslut avseende en nationell strategi för ökat ideellt engagemang. Resultatet av det beslutet redovisades vid förra årets kyrkomöte. Det hade bl.a. visat sig att en nationell strategi bedömdes vara av föga betydelse.

Vid 2011 års kyrkomöte behandlades också frågan om en pastoral för volontärer i församlingsinstruktionen. I betänkandet TU 2011:14 *Församlingsinstruktionen* avvisade Tillsyns- och uppdragsutskottet för sin del tanken att det borde införas ytterligare bestämmelser om församlingsinstruktionens innehåll. Detta godtogs också av kyrkomötet. Det som då sades om att ta upp frågor om det ideella engagemanget och därmed om frivilligarbetet i det pastoralala programmet för den grundläggande uppgiften menar vi fortfarande gäller.

Mot bakgrund av det som vi här har anfört menar vi att motion 2013:29 bör avslås.

Samverkan och ansvarsfördelning i pastoratet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:95.

I motion 2013:95 föreslås en ändring i den av förra årets kyrkomöte beslutade men ännu inte ikraftträdde lydelsen av 57 kap. 5 § i kyrkoordningen. Förslaget innebär att bestämmelserna om vad som ska finnas med i en gemensam försam-

lingsinstruktion ändras. I en för församlingarna i ett pastorat gemensam församlingsinstruktion skulle då inte redovisas hur ansvaret för den grundläggande uppgiften är fördelat utan bara hur man samarbetar. Vi delar bedömningen i Kyrkorättsutskottets yttrande Kr 2013:11y att motionsförslaget skulle innebära oklarhet och brist på tydlighet i den ansvarsfördelning som är avsedd.

Det måste naturligtvis finnas samarbete mellan församlingar och inte minst mellan församlingar i ett pastorat. Församlingsinstruktionen har en funktion som instrument för domkapitlets tillsyn. Genom att ansvarsfördelningen behandlas i församlingsinstruktionen istället för som tidigare i kyrkoordningen finns nya möjligheter att ta hänsyn till skiftande lokala förutsättningar. Församlingen är fortfarande ”den grundläggande enheten inom Svenska kyrkan, eftersom det är där människor lever, evangelium förkunnas och sakramenten delas ut.” (Från inledningen till åttonde avdelningen i kyrkoordningen.) En funktion som den gemensamma församlingsinstruktionen får är att tydliggöra församlingens ställning inom ramen för en ny lokal struktur. Som Kyrkorättsutskottet poängterar är det i det sammanhanget också avgörande hur samverkan sker när församlingsinstruktionen utarbetas.

Mot bakgrund av det som vi här anförut föreslår vi att kyrkomötet avslår motion 2013:95.

Uppsala den 26 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Christina Blomqvist, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Niklas Grahm, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:5y

Minoritetsspråken

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motionerna 2013:12, 2013:15 och 2013:72.

Kyrkorättsutskottet vill erinra om vikten av att inte alltför ofta göra ändringar i kyrkoordningen. Nuvarande formulering ”andra språk än svenska” antogs så sent som 2010.

I samtliga motioner föreslås att 57 kap. 5 § punkten 2 i kyrkoordningen ändras så att orden ”nationellt minoritetsspråk” läggs till före ”andra språk”. I motionen 2013:15 föreslås även att ”svenskt teckenspråk” läggs till.

Förslaget att tillföra bestämmelsen de i motionerna föreslagna ändringarna dvs. ”nationellt minoritetsspråk” och ”svenskt teckenspråk” utgör ur de aspekter Kyrkorättsutskottet har att beakta i sig inget hinder. Det behöver dock tillföras ordet ”och” före ”de andra språk...” vilket endast tydliggörs i motionen 2013:72.

Slutligen konstaterar Kyrkorättsutskottet att samtliga motioner saknar datum för ikraftträdande.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Bengt Stigner, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Gunnar Bredin, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Lena Lindström, Anneli Rosén, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2013:11y

Församlingsinstruktionernas innehåll

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2013:95

I motionen föreslås att det i 57 kap. 5 § i kyrkoordningen i dess lydelse från och med 1 januari 2014 görs en ändring så att det i stället för att som i nuvarande formulering ange hur församlingens grundläggande uppgift är *fördelat* mellan församlingarna och pastoraten ska uttryckas hur man i pastoratet *samarbetar* om verksamheten utifrån den grundläggande uppgiften.

Den föreslagna ändringen innebär att ansvarsfördelningen mellan pastorat och församlingar skulle bli annorlunda än vad som avsetts. I kyrkostyrelsens skrivelse *Strukturfrågor*, KsSkr 2012:5, till 2012 års kyrkomöte, uttalas att församlingsinstruktionen får en central roll när det gäller relationerna och arbetsfördelningen mellan pastoratet och församlingarna.

Vidare sägs att det av församlingsinstruktionen framgår de uppgifter som församlingarna samverkar kring och som pastoratet i så fall har ett ansvar för.

Det ska också framgå vilka uppgifter de enskilda församlingarna har ansvar för, inte bara i relation till pastoratet utan även i relation till varandra. Det är möjligt för en församling att svara för en viss uppgift för hela pastoratet eller en del av pastoratet, det vill säga för några av församlingarna.

I skrivelsen understryks att samråd ska ske med pastoratets församlingar i beredningsarbetet. Det kan möjligen uppfattas som vagt. Församlingsrådets medverkan är en förutsättning för att det överhuvudtaget ska vara möjligt att formulera en församlingsinstruktion som tydligt anger vars och ens uppgifter. Kyrkorådet ska samarbeta med församlingsråden i beredningsarbetet. Det är inte minst genom ett reflekterat arbete med församlingsinstruktionen som den blir ett levande dokument. Att varje församling är synlig i instruktionen i ett eget avsnitt, ett kapitel eller en bilaga borde också vara självklart.

Den föreslagna ändringen skulle innebära oklarhet och brist på tydlighet i den ansvarsfördelning som är avsedd.

Kyrkorättsutskottet avstyrker av ovan angivna skäl den föreslagna förändringen.

Slutligen konstaterar Kyrkorättsutskottet att det saknas datum för ikraftträdande.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Bengt Stigner, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Gunnar Bredin, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Lena Lindström, Anneli Rosén, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:4

Evangelister

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:19 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda behovet av evangelister. Utskottet pekar på att kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk och finner inte skäl för någon mer generell ordning med särskilda tjänster eller befattningar som evangelister. Utskottet föreslår därför att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:19.

Motionens förslag

Motion 2013:19 av av Marianne Kronbäck, Evangelister

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda behovet av evangelister.

Bakgrund

Vid det första allmänna kyrkomötet, vilket ägde rum 1868, föreslogs i en motion inrättande av evangelistämbete som en form för ”den s.k. lekmannaverksamhetens inordnande i kyrkan”. I den delen ledde motionen, som också innehöll förslag om diakon- och diakonissämbete, inte till något resultat.

Går man en bra bit längre fram i tiden kom det vid sidan av prästtjänsterna att inrättas tjänster av olika slag utifrån de behov som man i församlingarna fann mest angelägna att möta. Den lokala tjänstestrukturen har påverkats av och även fått stöd av utbildningsinsatser på nationell nivå, men vilka tjänster som inrättas beror enbart på lokala beslut. Tjänsterna inom församlingsarbetet har främst varit inriktade på barn- och ungdomsarbete, undervisning och diakoni. Det ligger väl i linje med det som i lagstiftningen före år 2000 angavs höra till församlingens kompetens. Begreppet evangelisation fördes in i kompetensbestämmelsen fr.o.m. 1989. Evangelisation torde ha setts som ett moment inom församlingsarbetet och församlinglivet som helhet men i mycket begränsad utsträckning ha medfört inrättande av särskilda tjänster. I kyrkoordningen talas inte om evangelisation som en del av församlingens grundläggande uppgift. När begreppet mission istället infördes angavs att i detta innefattas också evangelisation.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:19.

I inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna anges vad som är syftet med församlingens grundläggande uppgift. Det är "att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas". Det som lyfts fram i motionen som en mycket stor utmaning, "att möjliggöra för människor att komma till en levande tro", är direkt förbundet med församlingens grundläggande uppgift.

I en annan inledningstext står som ett första övergripande konstaterande att "kallelsen att föra ut evangelium är given åt hela Guds folk". ((Inledningstexten till sjunde avdelningen om kyrkliga uppdrag och befattningar.) Med denna utgångspunkt kan hävdas att uppgiften att vara evangelist inte kan begränsas till enbart vissa personer utan är ett uppdrag som i den s.k. dop- eller missionsbefallningen är givet till alla kristna. Detta hindrar inte att det finns de som kan ha särskilda gåvor och en särskild kallelse på de områden som motionären lyfter fram. Vi ser dock inget behov av att på det sätt som föreslås i motionen uppdra till kyrkostyrelsen att utreda behovet av evangelister. Det finns enligt vår uppfattning inte skäl för någon mer generell ordning med särskilda tjänster eller befattningar som evangelister. Utmaningen är att var och en i "hela Guds folk" ska finna hur han eller hon ska fullfölja "kallelsen att föra ut evangelium".

Mot bakgrund av det som vi här har anfört föreslår vi att kyrkomötet avslår motion 2013:19.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Rune Wallmyr, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:5

Kontaktuppgifter till medlemmar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:24 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att ta fram ett system för lättare hantering av kontaktuppgifter till medlemmar utifrån motionens intentioner. Utskottet konstaterar att det pågår ett arbete inom kyrkokansliet där möjligheten till att registrera dopfaddrars personnummer i kyrkobokföringen ses över. Utskottet ser inte något behov av ett sådant uppdrag som motionären föreslår. Motionen ska därför avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:24.

Motionens förslag

Motion 2013:24 av Margareta Larsson, Kontaktuppgifter till medlemmar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram ett system för lättare hantering av kontaktuppgifter till medlemmar utifrån motionens intentioner.

Bakgrund

Svenska kyrkan har sedan århundraden tillbaka fört register av olika slag och för olika ändamål. I 56 kap. i kyrkoordningen återfinns bestämmelser om ändamålen med kyrkobokföringen och med övriga register samt att kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser, bl.a. om registrens ändamål och vad registren ska innehålla.

Enligt kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan omfattar kyrkobokföringen tillhörighetsregister och för varje församling förd ministerialbok. I ett församlingsregister ska för varje församling finnas registrerade bl.a. namn, personnummer, adress, civilstånd m.m. om var och en som tillhör församlingen (se 2 kap. 1 § i SvKB 2009:9). Det är kyrkoherden som ansvarar för den registrering av dessa uppgifter som görs av församlingen. Vidare ska enligt 2 kap. 5 § i samma bestämmelser dessa och vissa andra uppgifter finnas registrerade i det centrala tillhörighetsregistret. Kyrkostyrelsen ansvarar för registreringen i det centrala tillhörighetsregistret (se 2 kap. 6 § i SvKB 2009:9).

De uppgifter som finns i Svenska kyrkans register är således bl.a. namn, personnummer, adress, civilstånd beträffande församlingsmedlemmar. Uppgifter om kyrkotillhörigas telefonnummer finns inte registrerade vare sig på församlings- eller nationell nivå och inte heller i Skatteverkets folkbokföringsregister. Vad gäller närmast anhöriga finns inte uppgifter om dessa i kyrkans register om det inte är så

att de närmast anhöriga är medlemmar i Svenska kyrkan. Det finns dock vissa undantag beträffande barn under 18 år och vårdnadshavare (se 2 kap. 2–3 §§ i SvKB 2009:9).

Tillhörighetsregistren i Svenska kyrkan uppdateras via Skatteverkets folkbokföring varje natt.

Ofta framgår det av församlingarnas pastorala program (exempelvis dop- eller begravningspastoralen) hur kontakt tas med dopfamiljer, sorgehus m.fl.

2012 års kyrkomöte beslöt med anledning av motion 2012:2 att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheten att registrera faddrarnas personnummer i kyrkobokföringssystemet. Arbetet har påbörjats inom kyrkokansliet och ärendet återkommer till 2014 års kyrkomöte, antingen med förslag till ändring i kyrkoordningen eller som en återrapportering tillsammans med årsredovisningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:24.

Svenska kyrkans olika register innehåller idag en mängd personuppgifter. Vad gäller dopfaddrar så registreras idag enbart faddrarnas namn, i enlighet med 3 kap. 1 § punkten 7 i Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan, men frågan om möjligheten att även registrera faddrarnas personnummer i kyrkobokföringssystemet ses för närvarande över inom kyrkokansliet. Som framgår i bakgrundsbeskrivningen ovan kommer ärendet att återkomma under nästa års kyrkomöte. Utskottet avvaktar det arbete som nu har påbörjats.

I övrigt finner utskottet inte något behov i dagsläget av en utökning av antalet uppgifter som finns i Svenska kyrkans register. Uppgifterna uppdateras ofta och är också tillgängliga för församlingarna i den utsträckning som kan anses behövas. Vidare anser utskottet att det måste vara upp till församlingarna att själva bedöma hur man lämpligen tar kontakt med medlemmar och andra.

Mot bakgrund av vad som här anförts anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:6

Valperiod för förtroendevalda

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:33 om att kyrkostyrelsen ska återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen så att nomineringsgrupperna kan ompröva ett uppdrag efter halva mandatperioden. Utskottet menar att principen att endast det beslutande organ som har valt en förtroendevald kan återkalla uppdraget måste upprätthållas. Nomineringsgrupperna har aldrig haft möjlighet att ompröva och återkalla förtroendevaldas uppdrag och ska, enligt utskottet, inte heller få en sådan möjlighet. Vidare skulle en sådan omprövning under pågående mandatperiod som motionären föreslår riskera att drabba sådana förtroendevalda som anses ha obekväma åsikter och på så vis påtagligt minska de förtroendevaldas frihet i uppdraget. Motionen ska således avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:33.

Motionens förslag

Motion 2013:33 av Ylva Wahlström, Valperiod för förtroendevalda

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen så att nomineringsgrupperna kan ompröva ett uppdrag vid halvtid på mandatperioderna.

Bakgrund

Allmänt om mandatperioder

Enligt 38 kap. 6 § andra stycket i kyrkoordningen ska ordinarie kyrkoval hållas vart fjärde år.

Enligt 11 kap. 4 § i kyrkoordningen ska ledamöter och ersättare i kyrkomötet väljas för fyra år räknat från och med den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum. Vid kyrkoordningens tillkomst motiverades bestämmelsen med att det för kyrkomötet bör gälla samma mandatperiod som för de beslutande församlingar som väljs genom direkta val, vilket innebär fyra år (se CsSkr 1999:3 s. 2–379).

Frågan om flexibel mandattid för kyrkoråd och nämnder behandlades i samband med en motion till kyrkomötet 2009 (Mot 2009:23). Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande O 2009:5 *Flexibel mandattid för kyrkoråd och nämnder* bl.a. följande: ”Även om mer flexibla mandattider skulle kunna underlätta rekryteringen av yngre personer anser utskottet att det är viktigt för arbetet i kyrkoråd, kyrkonämnd och valnämnd att det där finns viss kontinuitet.” I betän-

kandet framhölls också att kyrkofullmäktige själv får bestämma vilken mandattid som ska gälla för ledamöter i icke obligatoriska nämnder (se 4 kap. 25 § i kyrkoordningen). För den obligatoriska valnämnden är dock mandattiden fyra år (se 38 kap. 4 § i kyrkoordningen).

Från och med den 1 januari 2014 ska det i församlingar som ingår i pastorat väljas ett församlingsråd. Församlingsråden väljs genom indirekta val. Enligt den nya lydelsen av 4 kap. 25 § i kyrkoordningen som träder i kraft den 1 januari 2014 beslutar kyrkofullmäktige för vilken tid ledamöter och ersättare ska väljas i församlingsråden. Valet får inte avse längre tid än fyra år och ett nytt församlingsråd ska alltid väljas från och med den 1 januari året efter valåret.

Utredningen *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) hänvisade med anledning av förslaget om flexibel mandattid för församlingsråden till Organisationsutskottets ovan nämnda betänkande, där man bl.a. framhöll att medelåldern hos Svenska kyrkans förtroendevalda generellt sett är hög och att det behövs en föryngring. Vidare hänvisade utredningen till utskottets skrivning om att den förändring som sker i vårt samhälle ställer krav på större flexibilitet med ökade möjligheter att inte behöva binda sig för uppdrag som varar under längre tider.

I kyrkostyrelsens skrivelse med anledning av strukturutredningens förslag (KsSkr 2012:5 *Strukturfrågor*) anförde kyrkostyrelsen bl.a. följande vad gäller den föreslagna flexibla mandattiden i församlingsråden: "Kyrkostyrelsen menar att huvudregeln bör vara att församlingsrådets ledamöter utses för fyra år, men att kortare mandatperioder också ska kunna tillämpas."

Om återkallande av uppdrag för en förtroendevald

Enligt 33 kap. 11 § i kyrkoordningen, lydelsen som träder i kraft den 1 januari 2014, får kyrkofullmäktige återkalla uppdraget för en förtroendevald som har valts av fullmäktige om han eller hon har vägrats ansvarsfrihet, eller genom en dom som vunnit laga kraft har dömts för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i två år eller mer. Detta ska, enligt paragrafens andra stycke, på motsvarande sätt tillämpas på stiftsfullmäktige och kyrkomötet.

Förutsättningar för att ett uppdrag ska kunna återkallas är att det gäller ett uppdrag som förtroendevald och att uppdraget har getts genom ett indirekt val som har förrättats av ett beslutande organ (se även Överklagandenämndens beslut 6/2005).

Det är endast det beslutande organ som har valt en förtroendevald som kan återkalla hans eller hennes uppdrag, vilket följer av samma princip som att endast väljarna avgör vem som ska vara förtroendevald i ett direktvalt organ. En nomineringsgrupp kan inte återkalla ett uppdrag därför att gruppen är missnöjd med hur en förtroendevald sköter sitt uppdrag. Detta gäller även om en förtroendevald har lämnat en nomineringsgrupp och eventuellt anslutit sig till en annan.

Tillämpningen av bestämmelserna om återkallande av ett uppdrag förutsätter att det objektivt sett finns ett skäl för entledigande, och skälen är endast de som anges i 11 §, nämligen vägrad ansvarsfrihet eller brottslig handling av relativt allvarlig art.

En liknande bestämmelse infördes på den borgerligt kommunala sidan i samband med tillkomsten av 1991 års kommunallag och togs in som 12 kap. 9 a § i kyrkolagen (1992:300) vid den kommunallagsanpassning som trädde i kraft den 1 april 1995. Motivet till bestämmelsen var att det var viktigt för allmänhetens förtroende för den kommunala och kyrkokommunala förvaltningen att det fanns en möjlighet att under löpande mandatperiod kunna frånta en förtroendevald uppdraget mot dennes vilja.

Vid införandet av bestämmelsen i kyrkoordningen yttrade Centralstyrelsen i specialmotiveringen att ”(e)n förtroendevald i kyrkoråd, nämnd eller församlingsdelegerade har fått sitt uppdrag därför att han eller hon har de väljandes förtroende” (CsSkr 1999:3 s. 2–404).

TU 2013:6

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:33.

Utskottet delar inte motionärens slutsats att det vore en lämplig ordning att ge nomineringsgrupperna möjligheten att ompröva en förtroendevalds uppdrag efter halva mandatperioden.

Det bör först sägas att de möjligheter som idag finns att återkalla uppdrag för förtroendevalda gäller förtroendevalda som har valts av beslutande organ. Det finns ingen möjlighet att återkalla uppdrag för förtroendevalda i direktvalda organ. Motionen får således förstås gälla förtroendevalda i indirekt valda organ och återkallande av sådana förtroendevaldas uppdrag.

Det är, som nämnts ovan, endast det beslutande organ som har valt en förtroendevald som kan återkalla hans eller hennes uppdrag. Detta följer av samma princip som att endast väljarna avgör vem som ska vara förtroendevald i ett direktvalt organ. Utskottet menar att denna viktiga princip måste upprätthållas. Nomineringsgrupperna har aldrig haft möjlighet att ompröva och återkalla förtroendevaldas uppdrag och ska, enligt utskottet, inte heller få en sådan möjlighet. Inte heller de beslutande organen ska ges möjlighet att ompröva förtroendevaldas uppdrag under pågående mandatperiod. En sådan ordning skulle riskera att drabba sådana förtroendevalda som anses ha obekväma åsikter och på så vis påtagligt minska de förtroendevaldas frihet i uppdraget.

Mot bakgrund av vad som här anförts anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:7

Behörighet som arbetsledare

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:37 där det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att återkomma med förslag till sådan ändring i kyrkoordningen att de som är komministrar och diakoner med arbetsledande uppgifter ska ha ”förklarat sig beredda att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst oavsett deras kön”. Utskottet menar att det som i detta fall gäller för kyrkoherdar även bör gälla komministrar och diakoner med arbetsledande uppgifter. Därför föreslår utskottet att motion 2013:37 ska bifallas.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2013:37.

Motionens förslag

Motion 2013:37 av Bo Hanson, Behörighet som arbetsledare

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att komma med förslag till kyrkomötet om sådan ändring i kyrkoordningen att till de befattningsinnehavare, som ska ha ”förklarat sig beredda att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst oavsett deras kön” (34 kap. 9 § i kyrkoordningen), även ska höra arbetsledande komministrar och arbetsledande diakoner.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2013:37 i Ln 2013:10y, *bilaga 1*.

Bakgrund

I 34 kap. 9 § i kyrkoordningen finns i fjärde punkten bestämmelser om behörighet för att anställas som domprost eller kyrkoherde eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning. Till de angivna behörighetsvillkoren hör att ha ”förklarat sig beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst oavsett deras kön”.

I Centralstyrelsens kyrkoordningsskrivelse till 1999 års kyrkomöte konstaterades att bestämmelsen om fjärde punkten är formulerad på samma sätt som i 24 kap. 2 § 3 som avser vem som kan vigas till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst. Vidare sades, att det i sak var fråga om samma behörighetskrav som från och med den 1 januari 1998 gällde enligt 3 § 3 förordningen (1992:997)

om biskops- och prästtjänster. (CsSkr 1999:3 sid. 2–407). Föreskrifterna i den förordningen hade sin bakgrund i att 1997 års kyrkomöte hos regeringen begärde en sådan ändring i förordningen (1992:997) om biskops- och prästtjänster ”att endast den som är beredd att samverka i alla med tjänsten förenade uppgifter är behörig till en tjänst som kyrkoherde” (2 KL 1997:6, kskr 1997:9).

I de överväganden som låg till grund för begäran om en ändring förordningen om biskops- och prästtjänster anförde Andra kyrkolagsutskottet följande:

Alla präster måste kunna samverka med varandra. ”För kyrkans enhet är det viktigt att alla ämbetsbärare skall kunna tjänstgöra tillsammans i gudstjänsten och på så sätt manifesteras och få näring för den gemensamma beaktelsen. Det står inte den enskilde ämbetsbäraren fritt att själv välja konsekvenser av sin uppfattning för utövandet av ett uppdrag i kyrkan. Kyrkans gemensamma ordning är överordnad ämbetsbäraren”. Det som läronämnden säger på denna punkt avser alla präster i Svenska kyrkan. Den som innehar en arbetsledande befattning har emellertid ett särskilt ansvar. En kyrkoherde måste själv fullt ut samverka med övriga präster i pastoratet och befrämja en sådan samverkan mellan alla präster. Detta behöver tillmätas en avgörande betydelse vid anställning av en kyrkoherde.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2013:37.

I motionen pekas på att de strukturförändringar som har skett påverkar den lokala tjänsteorganisationen. Redan före den förändring som träder i kraft den 1 januari 2014 hade antalet pastorat och därmed antalet kyrkoherdar minskat med omkring 200 under 2000-talet. Vid kommande årsskifte sker en påtaglig minskning av antalet befattningar som kyrkoherde. Som också konstateras i motionen har som en följd av de angivna förändringarna antalet andra befattningar med arbetsledande uppgifter ökat. Inte minst kommer det att vara många komministrar som får arbetsledaruppgifter av samma omfattning som en stor del av kyrkoherdarna i Svenska kyrkan som helhet.

I 34 kap. 9 § i kyrkoordningen anges som en förutsättning för att kunna bli kyrkoherde att man har avgett en förklaring om att vara beredd att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vinningstjänst oavsett deras kön. Läronämnden lyfter i sitt yttrande Ln 2013:10y fram det som nämnden framförde när den bestämmelsen togs in i kyrkoordningen. Bl.a. framhölls då att det för kyrkans enhet är ”viktigt att alla ämbetsbärare skall kunna tjänstgöra tillsammans i gudstjänsten och på så sätt manifesteras och få näring för den gemensamma beaktelsen”. Läronämnden anger också i sitt yttrande att det som sades när kyrkoordningen beslutades äger tillämplighet även i de frågor som motion 2013:37 aktualiserar.

I linje med vad som sägs i motionen och i Läronämndens yttrande menar vi att samma krav på att kunna samverka fullt ut och bejaka såväl kvinnors som mäns olika uppdrag inom kyrkans vinningstjänst måste gälla komministrar och diakoner som har arbetsledande befattningar.

Förslaget i motionen innebär att kyrkostyrelsen ska återkomma till kyrkomötet med ett förslag till ändring i kyrkoordningen. Det finns frågor som behöver klargöras i det sammanhanget och som hör samman med förändringar i Svenska kyrkans lednings- och ämbetsstruktur. Här finns också kopplingar till det som tas upp i vårt betänkande TU 2013:8 *Benämningar på befattningar som präst*.

Vi menar mot bakgrund av det som vi här har anfört att kyrkomötet bör bifalla förslaget i motion 2013:37.

TU 2013:7

Uppsala den 26 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Christina Blomqvist, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå kyrkomötet att bifalla motion 2013:37.

Jag föreslår att motion 2013:37 Behörighet som arbetsledare skall avslås.

I kyrkoordningen finns specialregler bara för kyrkoherdar. Övriga församlingspräster är komministrar. Att ställa specifika krav på vissa typer av komministertjänster, skulle innebära att det också regleras i kyrkoordningen med olika typer av komministrar, som ju föreslås i flera andra motioner, där utskottets förslag är att de ska avslås (TU 2013:8). Självklart kommer det att framgå när tjänster annonseras ut externt om det ingår arbetsledarskap i tjänsten. Men många gånger kommer det ske att en redan anställd komminister "befordras" till arbetsledare. Då sker ingen prövning av behörigheten i domkapitlet.

År 1998 infördes en bestämmelse i Kyrkolagen (som överflyttades till kyrkoordningen) att det för prästvigning och för sökande till kyrkoherdetjänster krävdes den försäkran som motionen föreslår. Under de 15 år som gått sedan dess har en stor andel av prästerna i aktiv tjänst redan avgett denna försäkran, antingen vid sin prästvigning eller då de sökt kyrkoherdetjänst.

Bertil Olsson

Särskild mening

Redan den regel som nu finns i kyrkoordningen att det för behörighet till kyrkoherdetjänst krävs att de sökande ska ha "förklarat sig beredda att i alla uppgifter tjänstgöra tillsammans med andra som vigts till ett uppdrag inom kyrkans vigningstjänst oavsett deras kön" är ur principiell synvinkel tveksam. Vad en person förklarar sig beredd att göra hör snarare hemma under kategorin lämplighet än under kategorin behörighet, vilket annars handlar om objektiva faktorer som av utomstående kan kontrolleras såsom ålder, dop, vigning, utbildning mm.

Snarare än att utvidgas till ytterligare sammanhang, borde det nuvarande regelsystemet i detta avseende sättas under principiell debatt.

Vi förvånas över den snabbhet med vilken utskottet rekommenderar utvidgning av detta behörighetskrav utan att på ett ordentligt sätt visa vilka konkreta problem som därmed anses få sin lösning och hur detta förväntas ske.

De kvardröjande problem i de yrkesmässiga relationerna som i vår kyrka kan finnas mellan prästvigda kvinnor och dem som principiellt ifrågasätter ordningen med kvinnor som präster löses enligt vår mening betydligt bättre på andra sätt än genom lagar och regler. Det finns många exempel i vår kyrka där dylika situationer har kunnat hanteras på ett positivt och konstruktivt sätt. Vi beklagar att utskottet inte velat diskutera i den typen av termer för att locka fram de resurser av respekt och omsorg som finns inom oss alla, utan snarast på ett reflexartat sätt sökt sin trygghet i lagar och förordningar.

Vi menar också till sist att det i nuvarande situation blir oerhört svårt att nå ett konkret resultat i det uppdrag som utskottet föreslår kyrkomötet att ge kyrkostyrelsen eftersom frågorna om den prästerliga titulaturen ännu inte fått en sådan lösning att man med säkerhet kan säga exakt vilka befattningar som kommer att avses.

Torbjörn Lindahl och Bertil Murray

Behörighet som arbetsledare

Läronämndens yttrande över motion 2013:37

I Läronämndens yttrande Ln 1999:3 med anledning av kyrkoordningsförslaget anføres med hänvisning till tidigare yttrande Ln 1997:3:

Enligt Svenska kyrkans bekännelse och lära är det kännetecknande för kyrkan att det finns ett ämbete. Detta behövs för att evangeliet skall förkunnas och sakramenten utdelas så att människor får den rättfärdiggörande tron (Augsburgska bekännelsen, artikel V).

Utformningen av ämbetet kan dock skifta och är i den meningen en ordningsfråga. Men bakom beslutet att även kvinnor får vigas till präster i Svenska kyrkan låg ett ställningstagande i fråga om kyrkans bekännelse och lära, nämligen att det är förenligt med den evangelisk-lutherska bekännelsen att införa en sådan ordning. Det är teologiskt och pastoralt grundläggande att kvinnor och män vigs och tjänstgör som ämbetsbärare.

Olika uppfattningar om utformningen av ämbetet ryms inom Svenska kyrkan. Samtidigt är det klart att Svenska kyrkan har endast en gällande ordning. Till denna hör att kvinnor och män kan och får utföra alla de uppgifter som ligger i uppdraget att vara präst. Vigningslöftet innebär ett löfte att följa denna ordning.

Ordningsfrågan blir en bekännelsefråga, om giltigheten i vigning och sakramentsförvaltning görs beroende av prästens person. Svenska kyrkan godtar i fråga om giltigheten inte två uppfattningar som förenliga med sin bekännelse. Det är därför ur läromässig synpunkt riktigt att endast de personer som bejakar giltigheten i såväl kvinnors som mäns vigning och sakramentsförvaltning får prästvigas. Det innebär att en prästkandidat skall vara beredd att fullt ut tjänstgöra med andra präster i gudstjänster och andra sammanhang.

Svenska kyrkan vill bevara enheten i sin bekännelse och i sitt gudstjänstfirande. Kyrkans enighet på denna vitala punkt är viktig för hennes trovärdighet och mission. Läronämnden vill till dessa slutsatser i tidigare yttranden även framhålla följande. Det som sagts ovan är relevant också för alla präster i tjänst, särskilt för präster i arbetsledande befattningar. För kyrkans enhet är det viktigt att alla ämbetsbärare skall kunna tjänstgöra tillsammans i gudstjänsten och på så sätt manifestera och få näring för den gemensamma bekännelsen. Det står inte den enskilde ämbetsbäraren fritt att själv välja konsekvenser av sin uppfattning för utövandet av ett uppdrag i kyrkan. Kyrkans gemensamma ordning är överordnad ämbetsbäraren.

Det som Läronämnden här har anfört äger tillämplighet även i de frågor som motionen aktualiserar. Samtidigt vill Läronämnden framhålla att det finns ett behov av en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår. I en

sådan bearbetning är det nödvändigt att analysera hur tillsynen ska ske i en kyrka med en episkopal struktur och att behandla konsekvenserna när arbetsledaren inte är präst eller diakon.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:8

Benämning på befattningar som präst

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fyra motioner, 2013:42, 63, 91 och 97, med förslag avseende benämningen på befattningar som komminister med arbetsledande uppgifter. Utskottet föreslår att motion 2013:63 ska bifallas och att kyrkostyrelsen därigenom ska få i uppdrag att fatta beslut om vilka prästerliga tjänstetitlar som bör användas. Utskottet föreslår därmed att de övriga tre motionerna ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:42.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2013:63.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:91.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:97.

Motionernas förslag

Motion 2013:42 av Britt Louise Agrell m.fl., Församlingsherde

Kyrkomötet beslutar att 5 kap. 6 § 1 st kyrkoordningen ska ha följande lydelse:

Kyrkoherden får utse en präst som arbetar i en församling att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet i den församlingen. Denne/denna ska benämnas församlingsherde. Förordnandet ska avse den tid för vilken övriga ledamöter har valts. Kyrkoherden ska underrätta församlingsrådets ordförande om förordnandet.

Motion 2013:63 av Kjell Petersson och Leif Nordlander, Den prästerliga titulaturen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att fatta beslut om vilka prästerliga tjänstetitlar som bör användas.

Motion 2013:91 av Per Ingvarsson, Församlingsherde

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att begreppet församlingsherde införs som titel på den komminister som på kyrkoherdens uppdrag sitter i församlingsrådet.

Motion 2013:97 av Agneta Hyllstam, Enhetlig nomenklatur

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av behovet av nya titlar för arbetsledande komministrar så att det förblir en enhetlig nomenklatur i Svenska kyrkan.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2013:42, 63, 91 och 97 i Ln 2013:11y, *bilaga 1*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motion 2013:42 i Kr 2013:8y, *bilaga 2*.

Bakgrund**Allmänt om regleringen av befattningar som präst**

I kyrkoordningen finns i 34 kap. 1 § och 4 § bestämmelser om vilka befattningar som präst som ska eller kan finnas för en församling respektive för ett stift. Minsta antal befattningar som komminister som obligatoriskt ska vara inrättade beslutar stiftsstyrelsen när den med stöd av bestämmelserna i 37 kap. 26 § (efter den 1 jan. 2014 i 37 kap. 19 §) beslutar hur stor prästorganisationen ska vara i ett pastorat eller en församling. I 34 kap. 1 och 4 §§ anges också benämningar på olika befattningar som präst. De befattningar som tas upp där är på lokal nivå kyrkoherde och komminister samt för stift stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastoratsadjunkt. Det framgår av bl.a. 5 kap. 2 § att det på lokal nivå också finns domprostar. I den nämnda paragrafen sägs att domprosten är kyrkoherde för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Beträffande befattningen som domprost finns ytterligare ett antal bestämmelser i kyrkoordningen som ger en innehållsbestämning av just den befattningen. Detsamma gäller ifråga om befattningen som kyrkoherde där det finns en relativt omfattande reglering av olika uppgifter och befogenheter. Motsvarande gäller inte för de övriga befattningarna som präst. Det finns dock för dessa befattningar, liksom för domprost och kyrkoherde, vissa behörighetsbestämmelser för att kunna anställas. Vad gäller komministrar.

Det finns bestämmelser i 8 och 9 kap. i kyrkoordningen om att de som är anställda som präster i stiftet eller någon av dess församlingar har rösträtt vid biskopsval respektive vid val av präst- och/eller diakonledamot i domkapitlet. Att i denna mening vara ”anställd som präst” torde innebära att man ska inneha någon av de befattningar som anges i kyrkoordningen.

Det finns även bestämmelser i kyrkoordningen om befattningar som präst på nationell nivå. Dels anges i 34 kap. 3 a § att det för församlingar och övriga verksamheter i Svenska kyrkan i utlandet ska finnas anställda minst det antal präster som kyrkostyrelsen bestämmer, dels sägs i 5 § i samma kapitel att det på kyrkokansliet ska finnas minst en person som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen samt det antal präster som behövs för verksamheten. Det finns inga direkta bestämmelser om benämningar på befattningar som präst på nationell nivå. Det framgår dock av bestämmelser om församlingsinstruktioner för utlandskyrkan, 5 kap. 7 a §, liksom av kyrkostyrelsens förslag i KsSkr 2013:3 om kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan, att det förutsätts att det finns kyrkoherdar för utlandsförsamlingarna.

Det torde kunna hävdas att det som är reglerat i kyrkoordningen är vilken typ av prästbefattningar som ska finnas inrättade, men inte nödvändigtvis hur en viss befattning ska benämnas. Det torde ligga i sakens natur att befattningar av det slag som domprost och kyrkoherde utgör - befattningar med speciell ställning och som bara finns en för varje församling – inte benämns på annat sätt än befattningen. Vad gäller komministrar och stiftsadjunkter finns dock i vissa fall benämningar som är kopplade till att man arbetar med vissa speciella uppgifter. Exempel avseende befattningar som komminister kan vara domkyrkokaplan och sjukhuspräst. En stiftsadjunkt som arbetar på en stiftsgård kan benämnas kaplan.

De motioner som behandlas i detta betänkande avser primärt komministrar med arbetsledande uppgifter. I den lönestatistik som sammanställs av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation finns som en särskild kategori ”komminister/arbetsledare”. Det finns i lönestatistiken för år 2012 totalt 229 ”komministrar/arbetsledare”. Det framgår i det sammanhanget inte vilka benämningar dessa befattningar har eller om de fanns i enförsamlings- eller flerförsamlingspastorat. Det finns dock ett antal exempel på olika benämningar i motionerna. Det torde röra sig om benämningar i såväl enförsamlings- som flerförsamlingspastorat. Arbetsledande komministrar kan finnas såväl i pastorat med flera församlingar som i stora församlingar med distriktsindelning. Det behöver inte alltid gälla arbetsledarskap för anställda inom ett visst område, församling eller distrikt. Det kan, främst i större enförsamlingspastorat, gälla anställda som arbetar med vissa uppgifter.

Präst som ledamot i församlingsråd

Kyrkoherden är enligt gällande ordning ledamot i kyrkorådet. Detta gäller enligt huvudregeln i kyrkoordningen varje församling – även i ett flerförsamlingspastorat, 4 kap. 9 §. Enligt 5 kap. 4 § får kyrkoherden dock utse en präst som tjänstgör i pastoratet att i kyrkoherdens ställe vara kyrkorådsledamot i någon annan församling än den där han eller hon själv är ledamot. Motsvarande bestämmelser kommer att finnas efter den 1 januari 2014 men då anpassat till den nya strukturen för samfälligheter/pastorat. Det innebär att kyrkoherden alltid ska vara ledamot i ett kyrkoråd som styrelse för en församling eller ett pastorat. När det gäller församlingsrådet, styrelsen i församlingar i ett pastorat, kan kyrkoherden sätta in en annan präst som arbetar i församlingen som ledamot i sitt ställe, nya 5 kap. 6 §. Det är kyrkoherden som själv beslutar om en annan präst ska vara ledamot i ett församlingsråd och vilken präst det i så fall ska gälla. När det gäller tillsättning av en befattning som arbetsledare ligger ett sådant beslut primärt hos kyrkorådet och det finns i ett sådant fall också krav på att beslutet ska föregås av en MBL-förhandling.

När en annan präst i pastoratet förordnas som ledamot i ett församlingsråd ska detta förordnande gälla för samma tid som övriga ledamöter har valts för. Enligt nya 4 kap. 25 § beslutar kyrkofullmäktige om mandatperiod för församlingsrådet. Om mandatperioden är fyra år så ska alltså den komminister som går in som ledamot också vara ledamot i fyra år om han eller hon utses från mandatperiodens början. Kyrkoherden kan inte under den tiden återkalla förordnandet. Ett återkallande kan bara göras om det sker ett skifte på befattningen som kyrkoherde.

Strukturförändringar och prästorganisation

Det har skett omfattande strukturförändringar på Svenska kyrkans lokala nivå under de senaste drygt tio åren och det kommer att ske betydande förändringar vid årsskiftet 2013/14. Antalet församlingar har minskat mycket kraftigt men det har också skett en minskning av antalet pastorat och därmed antalet befattningar som kyrkoherde. Antalet kyrkoherdar har från år 2000 minskat från 1 081 till 884 år 2013, alltså en minskning med 197 befattningar som kyrkoherde. Som resultat av beslutade indelningsändringar och att det inte längre ska finnas flerpastoratssamfälligheter minskar antalet kyrkoherdar med ytterligare 180 stycken vid kommande årskifte så att det den 1 januari 2014 återstår 704 kyrkoherdar. Då har hänsyn tagits till att Göteborgs kyrkliga samfällighet består som en flerpastoratssamfällighet med 28 pastorat.

Strukturförändringarna påverkar den lokala organisationens närmare utgestaltung. Det finns ingen sammanställning där man kan se t.ex. i vilken utsträckning det kan ha kommit till flera andra befattningar med arbetsledande uppgifter än som kyrkoherde. Det är inte heller möjligt att ge någon samlad bild av om man organiserar sig på andra sätt än genom att dela upp befattningar och arbetsledarskap efter församlings- eller distriktsindelning. Ett exempel kan dock ges från en annons som avser en flerförsamlingssamfällighet som övergår till att bli ett relativt stort pastorat. Till pastoratet söker man tre pastoralchefer för tre områden bestående av två eller flera församlingar. Pastoralchefen ska vara en arbetsledande komminister och ingå i pastoratets ledningsgrupp. Pastoralchefen ska leda arbetet med den grundläggande uppgiften i sitt område. Det framgår av annonsen att det inom områdena också ska finnas församlingsherdar och verksamhetsansvariga. Detta exempel pekar på att man kan välja att organisera arbetet på olika sätt och därigenom också behöva ha en uppsättning befattningar av olika slag.

I avsnitt 4.2.2 om biträdande kyrkoherde i kyrkostyrelsens skrivelse 2013:3 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* sägs att några remissinstanser menar att det finns behov av att utreda möjligheter till en differentiering av tjänster och ansvar med särskild hänsyn till stora pastorat. Kyrkostyrelsen anger att den har för avsikt att följa utvecklingen på området och att vid behov återkomma till den frågan. Det som tas upp i de nämnda remissvaren ligger i linje med det som Läronämnden lyfter fram i sitt yttrande Ln 2013:11y.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar bifalla motion 2013:63 och att avslå motionerna 2013:42, 2013:91 och 2013:97.

I tre av de motioner som behandlas i detta betänkande, motionerna 2013:63, 2013:91 och 2013:97, pekar motionärerna på att det förekommer en stor och ökande mängd olika tjänstetitlar på de befattningar som med kyrkoordningens terminologi är befattningar som komminister. Det är framförallt fråga om olika benämningar på komministrar som har arbetsledaruppgifter. Man noterar att de omstruktureringar som sker på lokal nivå inom Svenska kyrkan medför att andra präster än kyrkoherdar i större utsträckning får uppdrag att vara arbetsledare.

I motion 2013:42 tas utgångspunkten i de strukturförändringar som kommer att träda i kraft den 1 januari 2014. Det medför att ett relativt stort antal flerpastoratssamfälligheter med många befattningar som kyrkoherde blir pastorat med enbart var sin kyrkoherde. Detta leder i sin tur till att kyrkoherdebefattningar i stor utsträckning ersätts av befattningar som komminister med arbetsledande uppgifter och särskilt pastoralt ansvar för en församling. I motionen föreslås att

sådana befattningar ska ges benämningen församlingsherde. Ett motsvarande förslag finns även i motion 2013:91.

TU 2013:8

Det konkreta förslag som läggs fram i motion 2013:42 innebär att en komminister som av kyrkoherden har utsetts att vara ledamot i ett församlingsråd ska benämnas församlingsherde och att detta ska regleras i kyrkoordningen. Kyrkorättsutskottet har i sitt yttrande Kr 2013:8y, *bilaga 2*, avstyrkt förslaget i motion 2013:42. Kyrkorättsutskottet ser frågan om benämning av andra befattningar än kyrkoherde och komminister på församlingsnivå som så komplex att man i nuläget inte ska särreglera uppdraget när annan präst än kyrkoherden är ledamot i ett församlingsråd. Härtill framhåller Kyrkorättsutskottet att en reglering i kyrkoordningen av olika befattningar på församlingsnivån ska finnas i 34 kap. 1 §. Vi instämmer i Kyrkorättsutskottets bedömning av förslaget i motion 2013:42 och föreslår därmed att kyrkomötet beslutar att avslå den motionen. Förslaget i motion 2013:91 har samma inriktning som i motion 2013:42 men skiljer sig på det sättet att det i motion 2013:91 inte finns ett konkret förslag till ändring i kyrkoordningen. Istället föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att återkomma med ett förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att begreppet församlingsherde införs som titel på den komminister som på kyrkoherdens uppdrag sitter i församlingsrådet. Med hänvisning till det som vi anfört beträffande motion 2013:42 och till det förslag vi nedan lägger fram menar vi att även motion 2013:91 ska avslås.

Förslagen i motionerna 2013:63 och 2013:97 är av likartad karaktär. I motion 2013:63 föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att fatta beslut om vilka prästerliga tjänstetitlar som bör användas. I motion 2013:97 finns också förslag om ett uppdrag till kyrkostyrelsen. I det fallet gäller uppdraget att göra en översyn av behovet av nya titlar för arbetsledande komministrar så att det förblir en enhetlig nomenklatur i Svenska kyrkan. I motionen sägs inget närmare om hur beslut i frågan om titulatur bör fattas. Kyrkorättsutskottet noterar att det finns ett behov av enhetliga benämningar för befattningar inom kyrkan. Vi instämmer i den bedömningen men ser inte behov av att reglera den saken i kyrkoordningen. Istället menar vi att det förslag som finns i motion 2013:63 bör bifallas och att kyrkostyrelsen alltså får i uppdrag att fatta beslut om vilka prästerliga tjänstetitlar som bör användas. Med detta förslag blir som vi ser det även intentionen med motion 2013:97 tillgodosedd. Den motionen bör därmed avslås som en följd av vårt förslag om bifall till motion 2013:63.

Uppsala den 26 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Christina Blomqvist, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2013:11y

Tjänstebeteckningar och kyrkans ledningsstruktur

Läronämndens yttrande över motionerna 2013:42, 2013:63, 2013:91 och 2013:97

Motionerna aktualiserar frågor om kyrkosyn jämte ledningsansvar och organisatorisk tydlighet. Det är möjligt från lärosynpunkt att välja olika tjänstebeteckningar så länge som de ger uttryck åt Svenska kyrkans självförståelse.

Hur en församling styrs och leds har läromässiga implikationer. När dessa frågor ska bearbetas är det principiellt viktigt att göra det utifrån ett församlingsperspektiv.

Läronämnden vill framhålla att det finns ett behov av en teologisk och pastoral bearbetning av Svenska kyrkans ämbets- och ledningsstruktur med anledning av den organisationsutveckling som pågår. I en sådan bearbetning är det nödvändigt att analysera hur tillsynen ska ske i en kyrka med en episkopal struktur och att behandla konsekvenserna när arbetsledaren inte är präst eller diakon.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Församlingsherde

Till Tillsyns- och uppdragsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2013:42

I motionen föreslås att det i 5 kap. 6 § 1 st. i kyrkoordningen i dess lydelse från och med den 1 januari 2014 tillförs en mening avseende präst som arbetar i en församling och ska vara ledamot i församlingsrådet i den församlingen. Bestämmelsen föreslås ha följande lydelse: *Denne/denna ska benämnas församlingsherde.*

Bestämmelser om vilka befattningar som ska eller kan finnas för en församling respektive för ett stift finns i kyrkoordningen i 34 kap. 1 § för en församling och 4 § för ett stift.

För domprost finns en bestämmelse i 5 kap. 2 § att domprosten är kyrkoherde för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Samma bestämmelse återfinns i kyrkoordningen i 5 kap. 3 § i dess lydelse från och med den 1 januari 2014.

Kyrkorättsutskottet noterar att det finns ett behov av enhetliga benämningar för befattningar inom kyrkan. Detta behov tydliggörs med de större enheter på lokal nivå som kommer att bildas från och med 1 januari 2014.

De benämningar som tillkommer för befattningar på församlingsnivå ska enligt utskottets mening införas i 34 kap. 1 § i kyrkoordningen för att en enhetlighet ska uppnås. Om det införs en ordning där ett uppdrag ska medföra en annan benämning än komminister ska den återfinnas i ovan nämnda bestämmelse.

Frågan om benämning av andra befattningar än kyrkoherde och komminister på församlingsnivå är så komplex att Kyrkorättsutskottet avstyrker förslaget att i nuläget särreglera uppdraget när annan präst än kyrkoherden är ledamot i ett församlingsråd.

Slutligen konstaterar Kyrkorättsutskottet att det i motionen saknas datum för ikraftträdande.

Uppsala den 25 september 2013

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Margareta Andersson, ordförande

Bengt Stigner, sekreterare

Beslutande: Margareta Andersson, ordförande, Vanja Björsson, Jan-Erik Forsberg, Mari Lönnerblad, Christina Andersson, Anki Erdmann, Mikael Härdig, Anna-Karin Westerlund, Johan Carlsson, Stig-Göran Fransson, Anders Roos, Thelma Olsson Bylin, Gunnar Bredin, Vivianne Wetterling och Anna Malmqvist.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Maria Lagerman, Carola Björkman, Louise Callenberg, Jörgen Silén, Lena Lindström, Anneli Rosén, Håkan Sunnliden och Hans Weichbrodt.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:9

Demokratifrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner, 2013:44 och 2013:70, som båda om än på olika sätt tar upp frågor om formerna för demokratin i Svenska kyrkan. Utskottet finner dessa frågor vara så angelägna att kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att i samverkan med stiftet initiera samtal om demokratin i Svenska kyrkan i enlighet med vad föreslås i motion 2013:70. Det innebär att utskottet föreslår att den motionen ska bifallas medan förslaget beträffande motion 2013:44 är att den ska avslås, samtidigt som intentionerna bakom den motionen ändå till viss del tillgodoses.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:44 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:44 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2013:70.

Motionernas förslag

Motion 2013:44 av Bertil Murray och Håkan Sunnliden, Folkets röst Guds Röst, en problematisering av demokratifrågan i Svenska kyrkan

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera ett fördjupat samtal kring de utmaningar som Svenska kyrkan ställs inför när hon som en kristen kyrka ska finna goda former för demokrati och delaktighet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet återkomma med konkreta förslag på en för Svenska kyrkan förändrad beslutsstruktur som bättre kan möta bland annat de utmaningar som motionen tecknar.

Motion 2013:70 av Sven Kragh, Projekt om samtal om samverkan mellan demokrati och ämbete

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsammans med stiftet initiera ett fördjupat samtal om demokratin i kyrkan mellan företrädare för kyrkans demokratiska organisation och kyrkans ämbete på lokal nivå.

Bakgrund

I lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan sägs i 2 § att "Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet". Det förhållandet att denna beskrivning av Svenska kyrkan finns i en lag innebär inte att det är fråga om

något som staten har ålagt kyrkan. Vid remissbehandlingen, där bl.a. alla församlingar och samfälligheter kunde avge sina svar, var 98 procent positiva till bestämmelserna och 1 procent negativa. Därtill fanns 1 procent av remissinstanserna som inte tog ställning. Att det ska finnas en demokratisk organisation är i det närmaste oomtvistat. Däremot har det funnits diskussioner som har gällt den demokratiska organisationens närmare utformning och funktionssätt. Det har också diskuterats hur "samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete" ska vara utformad.

Det som föranlett de mest omfattande diskussionerna rörande den demokratiska utformningen har varit frågor kring de kyrkliga valen. Det gällde såväl när kyrkoordningen utarbetades och beslutades som i tiden därefter. Valen behandlades också i ett betänkande från den s.k. demokratiutredningen, *Välja med förtroende* (Svenska kyrkans utredningar 2006:2). Demokratiutredningens arbete inleddes med att tre forskare, två teologer och en statsvetare, behandlade frågor om Svenska kyrkan och demokratin i betänkandet *Demokratin är en successiv uppenbarelse* (Svenska kyrkans utredningar 2005:2). Det var inte fråga om en utredning som skulle leda fram till konkreta beslutsförslag utan det gällde en bearbetning och belysning av vissa principiella frågor. Där togs valfrågorna också upp men även frågor om Svenska kyrkans demokratiska identitet och om demokrati och läroansvar. Demokratiutredningens betänkande om valfrågor ledde inte fram till annat än några mindre justeringar i kyrkoordningens valbestämmelser. Den ordning som gäller vid kyrkovalet bygger i stor utsträckning på hur de allmänna valen i Sverige är utformade. Detta är inte något unikt. Man kan på motsvarande sätt se hur de allmänna valens utformning påverkar formerna för kyrkliga val även i andra nordiska folkkyrkor. Till det som skiljer de allmänna valen i Sverige och kyrkovalet hör att det i kyrkoval kan lämnas personröst för tre personer mot bara för en vid de allmänna valen. Rösträttsåldern är också lägre vid kyrkovalet, 16 istället för 18 år. Valfrågorna har fortsatt att återkomma genom motioner i kyrkomötet med förslag bl.a. att införa indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Det har dock inte gjorts några förändringar av det slaget.

I ett andra betänkande från demokratiutredningen, *Styra och leda* (Svenska kyrkans utredningar 2008:1), stod frågorna om "samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete" mer i fokus. Kyrkostyrelsen lade efter remissbehandling av utredningen fram sina förslag för kyrkomötet genom skrivelsen KsSkr 009:5 *Styrning och ledning m.m.* Kyrkomötet fattade på grundval av kyrkostyrelsens förslag beslut om relativt omfattande ändringar i kyrkoordningen. Det gällde bl.a. kyrkoherdens ledningsansvar för all verksamhet i församlingar och pastorat, införande av ett särskilt valsammanträde för kyrkomötet i närmare anslutning till kyrkovalet, att biskoparnas ställning i kyrkomötet och vid lärofrågornas behandling förtydligades och en skärpning av den särskilda beslutsordningen för vissa andra frågor än lärofrågor.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:44 och att bifalla motion 2013:70.

I inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning om församlingarna sägs följande.

Kyrkans verksamhet bärs således organisatoriskt upp såväl av alla kyrkotillhörigas, och särskilt de förtroendevaldas, ansvarstagande inom den demokratiska organisationen som av ansvarstagandet hos dem som är vigda till uppdragen inom kyrkans vinningstjänst. Det är inte två helt skilda former av ansvar. De förtroendevalda och andra som tillhör kyrkan har tillsammans med dem som innehar vinningstjänsten del i det gemensamma uppdraget att förkunna det kristna budskapet. Tillsammans har de också ansvar för det demokratiska beslutsfattandet och för besluten.

Här talas om hur det är tänkt och borde vara. De båda motioner som vi behandlar i detta betänkande pekar med lite olika utgångspunkter på att det inte alltid är som det bör vara. Det är en välkänd sanning att demokratin inte är för alltid given utan hela tiden måste återerövas. Demokratin inom kyrkan skiljer sig inte på denna punkt och ska inte heller i övrigt skilja sig från vad som allmänt gäller för en levande och väl fungerande demokrati. Ett specifikt drag i vår kyrkas tradition och organisation är samverkan och ansvarsfördelning mellan dem som har sitt mandat grundat på val där alla kyrkans medlemmar har möjlighet att rösta och dem som efter kallelse och genom vinning fått ett särskilt uppdrag inom kyrkans vinningstjänst. Uppdraget är gemensamt men det finns skillnader i hur ansvaret är fördelat och i hur ansvar utkrävs.

Till demokratins livsluft hör debatt och ett fritt meningsutbyte men även respektfulla samtal. Det krävs också en gemensam uppfattning om vilka spelregler som gäller.

Under våra samtal om de båda motionerna har vi konstaterat att det finns ett samband mellan frågorna om ledning och styrning och demokratifrågorna. I båda fallen rör det roll- och ansvarsfördelning mellan i första hand kyrkoherden och de förtroendevalda. Grundläggande för att kunna hantera detta är ömsesidig kunskap om varandras uppdrag. Utbildning har därför en avgörande betydelse för en väl fungerande demokrati. I stiftet ligger man i startgroparna för att sätta igång med utbildning för nya och gamla förtroendevalda. Strukturförändringarna ger i många fall nya förutsättningar för såväl förtroendevalda som anställda. Det är inte bara i samband med utbildningen inför en ny mandatperiod utan också i övrigt som behovet av stöd för att kunna hantera styrnings- och ledningsfrågor varit ett prioriterat område i många stift. Även nomineringsgrupperna har ett ansvar för att de egna förtroendevalda ges förutsättningar att klara sina uppdrag.

I båda motionerna talas om behovet av fördjupade samtal för att utveckla och hålla liv i den demokratiska processen och i den nödvändiga samverkan i det gemensamma uppdraget mellan förtroendevalda och dem med uppdrag i kyrkans vinningstjänst. I båda motionerna finns förslag om uppdrag till kyrkostyrelsen. Vi ser det som mycket angeläget att finna former för en fördjupad dialog i syfte att utveckla de demokratiska arbetsformerna, att öka förståelsen mellan dem som i olika funktioner arbetar med ledning och styrning samt att söka överbrygga de motsättningar som ibland kan finnas. Därför menar vi att kyrkostyrelsen bör få i uppdrag att ta ett initiativ på detta område.

I punkt 1 i motion 2013:44 talas mer allmänt om att uppdra till kyrkostyrelsen att initiera samtal kring de utmaningar Svenska kyrkan ställs inför i strävan mot goda former för demokrati och delaktighet. Motion 2013:70 lyfter tydligare fram stiftens roll och samtal på lokal nivå mellan företrädare för kyrkans demokratiska organisation och kyrkans ämbete eller vigningstjänst. Vi ser det som viktigt att framhålla stiftens roll i detta sammanhang och även en lokal förankring. Det medför att vi menar att motion 2013:70 bör bifallas och punkten 1 i motion 2013:44 avslås. Trots avslaget menar vi att mycket av det som är intentionen med motion 2013:44 i detta avseende ändå tillgodoses.

Det särskilda yrkandet i punkten 2 i motion 2013:44 innebär enligt vår uppfattning, oavsett hur man ser på innehållet i detta, att man före de nödvändiga samtalen föregriper det som kan komma ut av dessa. Motion 2013:44 punkten 2 bör därför avslås.

Uppsala den 26 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Staffan Holmgren, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Staffan Holmgren, ordförande, Sven Kragh, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Christina Blomqvist, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Rune Wallmyr, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:10

Stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar motion 2013:61 där kyrkostyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda hur kyrkomedlemmars och anställdas inflytande kan ökas i rättssäkerhetens intresse. Utskottet finner att de rättssäkerhetsgarantier som finns idag inom kyrkan är tillfyllest och anser att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:61.

Motionens förslag

Motion 2013:61 av Lars Gunnlev, Stärkande av rättssäkerheten inom Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur kyrkomedlemmars och anställdas inflytande kan ökas i rättssäkerhetens intresse.

Bakgrund

Av 6 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår att kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Kyrkomötet får inte besluta i sådana enskilda frågor som det är en församlings eller ett stifts uppgift att besluta i. Detta framgår också av 10 kap. 1 § andra stycket i kyrkoordningen.

Enligt 10 kap. 2 § i kyrkoordningen ska kyrkomötet utfärda bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, Svenska kyrkans böcker, gudstjänster, sakrament och övriga handlingar, tillhörighet till Svenska kyrkan, kyrkans vigningstjänst, den kyrkliga organisationen, och de regler efter vilka församlingarna och stiftet samt organen på den nationella nivån ska fullgöra sina uppgifter. Det finns särskilda bestämmelser om beredning av lärofrågor (se 11 kap. 11 § andra stycket och 16–18 §§ i kyrkoordningen) samt särskild beslutsordning för vissa bestämmelser (se 11 kap. 19 § i kyrkoordningen).

I 13 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns bestämmelser om överprövning av beslut. Bestämmelserna gäller främst beslut som innebär att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar, men lagstiftaren har förutsatt att Svenska kyrkan även vill ge möjlighet till överprövning av andra beslut. I propositionen *Staten och trossamfundet – bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund* (prop. 1997/98:116) sägs bl.a. följande om överprövning:

Möjligheten att kunna få beslut överprövade är en förutsättning för att grundläggande demokratiska värderingar skall få genomslag inom Svenska kyrkan även i framtiden. Det är därför av betydelse att också

andra beslut inom kyrkan än de som avser handlingsoffentlighet kan överprövas. Mot bakgrund av att en av reformens utgångspunkter är att Svenska kyrkan själv skall få reglera sina angelägenheter, bör det dock vara kyrkan som bestämmer i vilken utsträckning som detta skall vara möjligt. Av samma skäl måste det också vara kyrkan själv som utformar det inomkyrkliga överprövningssystemet.

Av samma lagrum framgår att det ska inrättas ett särskilt organ inom Svenska kyrkan för att ytterst pröva frågor om handlingsoffentlighet och andra beslut som Svenska kyrkan beslutar. Ordföranden i detta organ ska enligt paragrafen vara eller ha varit ordinarie domare. I ovan angivna proposition anförde regeringen bl.a. att genom att förekomsten av ett organ för överprövning anges i lagen om Svenska kyrkan ”markeras dess oberoende ställning” samt att ”kravet på juridisk kompetens bör komma till uttryck i lagen”.

Enligt 10 kap. 10 § i kyrkoordningen är Svenska kyrkans överklagandenämnd det särskilda organ som ytterst ska överpröva beslut inom Svenska kyrkan. Det finns således organ som prövar beslut innan de ytterst hamnar hos Överklagandenämnden. Domkapitlet har beträffande vissa beslut den uppgiften.

Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ får inte ange hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden.

I 16 kap. i kyrkoordningen finns de närmare bestämmelserna om Överklagandenämnden, såsom sammansättning, val till nämnden, beslutsföret och omröstningsregler.

I 57 och 58 kap. i kyrkoordningen finns tillsyn, beslutsprövning och överklagande reglerade. Där finns bl.a. en bestämmelse om att ett ärende får prövas på nytt om det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl för det (se 58 kap. 18 § i kyrkoordningen).

I sammanhanget bör också den meddelarrätt som finns enligt Svenska kyrkans kollektivavtal nämnas. Den av kyrkan självpåtagna meddelarrätten motsvarar den grundlagsskyddade yttrande-, tryck- och meddelarfrihet som offentliganställda har.

Vidare kan tilläggas att kyrkostyrelsen har övertagit den tidigare ordningen med domkapitelskonferenser. Vid dessa överläggningar tas bl.a. handläggningsfrågor i domkapitlet upp, men också aktuella frågor av olika slag. Ett exempel är domkapitelsöverläggningarna år 2011 då en inventering av domkapitlets beslut och åtgärder avseende olika former av sexuella övergrepp behandlades och diskuterades. Slutligen kan nämnas att nationell nivå genomfört överläggningar med enbart domarledamöter och sekreterare i domkapitlet.

Kyrkomötets behandling av vissa rättssäkerhetsfrågor

2001 års kyrkomöte behandlade en motion (Mot 2001:16) om inrättande av en tjänst som kyrkoombudsman. På förslag av Tillsyns- och uppdragsutskottet avslög kyrkomötet motionen. Utskottet motiverade sitt förslag med att det inomkyrkliga regelverket anvisar möjligheter att på formell väg lösa eventuella konflikter. Vidare menade utskottet att det ligger ett värde i att kyrkans organisation är så enkel som möjligt och att inrättandet av det organ som motionären föreslog inte med säkerhet leder till att problem och oroshärddar minskar. Gällande bestämmelser gav enligt utskottet den enskilde kyrkotillhörige de möjligheter hon eller han behövde för att nå rättelse då felaktigheter förekommit (se TU 2001:5 *Inrättande av tjänst som kyrkoombudsman*).

Vid 2007 års kyrkomöte behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet i betänkande TU 2007:4 *Vissa frågor om kyrkoordningens ställning och efterlevnad*

motioner (Mot 2007:21, 2007:25 och 2007:50) som bl.a. föreslog att kyrkostyrelsen skulle utvärdera den kyrkliga rättsordningen, att det bör inrättas en kyrklig justitieombudsman och att kyrkostyrelsen skulle utreda Överklagandenämndens ställning och sätt att fungera. Motionerna avslogs av kyrkomötet på förslag av utskottet, bl.a. med följande motivering:

Vi menar att det finns möjlighet till systemkritik genom rätten att motionera till kyrkomötet om ändringar i kyrkoordningen. Dessutom finns det i kyrkoordningen regler om såväl tillsyn som möjligheten att få beslut överprövade. Genom kyrkoordningens bestämmelser om Överklagandenämndens ställning och sammansättning har Kyrkomötet velat betona nämndens självständiga ställning. Samtidigt finns det anledning att påpeka att kyrkoordningen föreskriver att det i domkapitlen och i Överklagandenämnden skall ingå ledamöter som är eller har varit ordinarie domare. Detta utgör ett systemtranscendent (systemöverskridande) inslag i kyrkoordningen. Vi vill dessutom framhålla att inrättandet av en kyrklig justitieombudsman ytterligare skulle komplicera den kyrkliga organisationen.

Även vid 2008 års kyrkomöte behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet liknande frågor i betänkandet TU 2008:7 *Den kyrkliga rättsordningen*. Även här avslog kyrkomötet motionen (Mot 2008:42) på förslag av utskottet. I betänkandet anförde utskottet bl.a. att regler om beslutsprövning och överklagande finns i 57 och 58 kap. i kyrkoordningen och att kyrkoordningen tillgodoser i nu aktuella delar ett rimligt krav på rättssäkerhet och objektivitet vid handläggningen av sådana ärenden. Vidare anförde utskottet att Överklagandenämndens oberoende och i förhållande till kyrkomötet och kyrkostyrelsen självständiga ställning är av grundläggande betydelse för en rättssäker behandling av nämndens ärenden.

År 2011 föreslog Tillsyns- och uppdragsutskottet avslag på en motion (Mot 2011:16) med innebörden att den som beslutet angår om det har gått honom emot får rätt att överklaga domkapitelsbeslut i behörighetsärenden (se TU 2011:3 *Rätt att överklaga beslut om obehörighet att utöva kyrkans vigningstjänst*). Utskottet framhöll bl.a. att domkapitlets prövning inte rör relationen mellan prästen/diakonen och någon enskild, utan relationen mellan vigningstjänsten och kyrkan, varpå någon rätt att överklaga inte bör tillkomma enskilda. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Vidare behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet samma år i sitt betänkande TU 2011:9 *Domkapitlens uppgift vid anmälan om brott* bl.a. frågan om rättssäkert förfarande vid anmälan om brott begångna av kyrkans anställda. Utskottet anförde bl.a. att rättssäkerheten i sådana fall ska garanteras dels genom de handlägningsprinciper som Överklagandenämnden slagit fast och dels genom domkapitlet domarledamöters och sekreterares juridiska kompetens. Vidare menade utskottet att det i domkapitlets uppgifter inte ligger att agera domstol i brottmål utan att det är självklart att brott ska prövas i allmän domstol. Utskottet betonade att Svenska kyrkan ständigt ska sträva efter högsta möjliga rättssäkerhet. Kyrkomötet avslog motionen (Mot 2011:55) på förslag av utskottet.

Vid 2012 års kyrkomöte behandlade Organisationsutskottet frågan om domkapitlens avskaffande (se O 2012:3 *Domkapitlen och stiftsstyrelserna*). Tillsyns- och uppdragsutskottet yttrade sig i ärendet (se Tillsyns- och uppdragsutskottets yttrande 2012:1y) och anförde bl.a. följande:

Vi delar inte motionärens uppfattning om att det finns generella problem med rättssäkerheten i domkapitlen. /.../ Vi vill framhålla Svenska kyrkans överklagandenämnds överprövande och praxis-

bildande funktion. Vi kan konstatera att Överklagandenämnden vid några tillfällen kritiserat enskilda domkapitels handläggning och gjort vägledande uttalanden om processuella frågor och rättssäkerhet. Vi förutsätter att dessa beslut gör avtryck i domkapitlens handläggnings- och utredningsrutiner.

Organisationsutskottet ställde sig bakom Tillsyns- och uppdragsutskottets uttalande om att det inte finns några generella problem med rättssäkerheten i domkapitlen. Kyrkomötet avlog motionen i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

<p>Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:61.</p>

Som framgår av bakgrundsbeskrivningen ovan så har rättssäkerhetsfrågor behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen, senast vid förra årets kyrkomöte.

Svenska kyrkan strävar ständigt efter högsta möjliga rättssäkerhet. Tillsynen och möjligheten att få beslut överprövade finns reglerade i kyrkoordningen. Överklagandenämndens ställning och sammansättning betonar nämndens självständighet i förhållande till kyrkomöte och kyrkostyrelse. Rättssäkerheten i domkapitlen garanteras både av de av Överklagandenämnden fastslagna handläggningsrutinerna och den juridiska kompetens som domarledamoten och sekreteraren besitter men även av domkapitlens självständiga roll. Motionsinstitutet i kyrkomötet ger möjlighet till systemkritik medan de anställdas kollektivavtalsreglerade meddelarrätt ger samma rätt som för offentliganställda att kritisera den organisation för vilken man arbetar.

Utskottet finner att de rättssäkerhetsgarantier som finns idag inom Svenska kyrkan är tillfyllest och anser att motionen ska avslås.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:11

Antal diakoner i pastoraten

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2013:71 med förslag att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att föreslå en kyrkoordningsändring som innebär att varje pastorat ska ha minst en diakon anställd. Utskottet menar, i likhet med läronämnden, att frågan hur den diakonala uppgiften ska fullgöras inte enbart är en fråga om antalet tjänster utan även handlar om ett vidgat gemensamt ansvar. Motionen ska därför avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:71.

Motionens förslag

Motion 2013:71 av Irene Gustafsson och Lena Lindström, Antal diakoner i de nya pastoraten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå ändring i kyrkoordningen som innebär att varje pastorat ska ha minst en diakon anställd.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2013:71 i Ln 2013:12y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Genom 1999 års kyrkomötes kyrkoordningsbeslut blev diakonatet kyrkorättsligt reglerat. Uppdraget som diakon är ett av de tre uppdragen inom kyrkans vagnings-tjänst. I frågor om antagning, vagning, behörighet och tillsyn finns så gott som helt likalydande bestämmelser för uppdragen som präst och som diakon. Detsamma gäller i stor utsträckning val till domkapitlet och domkapitlets ställning samt delaktigheten i val av biskop. Det finns också i huvudsak likartade, grundläggande bestämmelser om behörighet för att kunna ha en anställning.

Däremot finns det skillnader beträffande regleringen av tjänsteorganisation, befattningar och innehåll för de tre uppdragen inom vagnings-tjänsten. En sådan skillnad är att det för präster finns bestämmelser om en differentierad tjänsteorganisation och om befattningar som ska finnas inrättade i församlingarna. I 34 kap. 1 § i kyrkoordningen regleras befattningarna för en församling. Enligt bestämmelsen ska det för varje församling finnas anställd en kyrkoherde, minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer, minst en kyrkomusiker som ska vara organist eller kantor, samt det antal diakoner och den

personal i övrigt som behövs för verksamheten. Av 34 kap. 2 § första stycket i kyrkoordningen framgår att församlingar som ingår i ett flerförsamlingspastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal. Fr.o.m. den 1 januari 2014 kommer nämnda bestämmelse i stället att ha lydelsen ”(f)församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal”.

I betänkandet *Personal, tillsyn och överklagande* (Svenska kyrkans utredningar 1998:6) angavs att det givetvis ingår i domkapitlets tillsyn över församlingen att bevaka att inte diakonin – som ett för hela kyrkan och för den enskilda församlingen oundgängligt uttryck för kyrkans grundläggande identitet och för sambandet mellan ord och handling – sätts på undantag. Utredningen anförde vidare att den däremot inte funnit skäl att lägga på stiftsstyrelsen att besluta om den diakonala verksamhetens minimidimensionering i en församling på det sätt som föreslogs att prästorganisationen skulle regleras. Centralstyrelsen konstaterade i kyrkoordningsskrivelsen att bestämmelserna om andra befattningar för församlingar än som präster och kyrkomusiker inte innebar någon egentlig förändring i förhållande till vad som tidigare gällt. Styrelsen var inte beredd att lägga fram några förslag som skulle minska det lokala självbestämmandet.

En annan skillnad är att det finns vissa uppgifter som är givna särskilt till präster men inga konkreta uppgifter som specifikt är förbehållna diakoner. Detta förhållande gäller både beträffande vissa ledningsfunktioner, där det i första hand är frågan om kyrkoherden, och uppgifter avseende gudstjänstlivet, där präster har kyrkoordningsreglerade uppgifter och ansvar. Något motsvarande finns inte vad gäller diakoner. Det kan bl.a. kopplas till att gudstjänstlivet, till skillnad mot övriga delar av församlingens grundläggande uppgift, är föremål för relativt omfattande kyrkorättslig reglering.

Frågan om reglering av diakontjänster har varit föremål för kyrkomötets behandling vid ett flertal tillfällen (se bl.a. betänkandena U 2007:5 *Diakoner i församling*, TU 2008:10 *Stärk diakonernas ställning i församlingarna* samt TU 2011:10 *Diakonernas ställning och uppgifter*). Motioner om obligatoriska diakontjänster har tidigare avslagits av kyrkomötet med hänvisning till att församlingarna själva måste få avgöra hur den diakonala verksamheten ska bedrivas. Vad gäller diakonin i församlingen yttrade sig Läronämnden i Ln 2007:2y enligt följande:

Diakonin är en konstitutiv dimension av församlingens grundläggande uppgift och en kallelse för alla som tillhör församlingen. Samtidigt har diakoner genom sin vigning ett särskilt uppdrag att rusta församlingar för deras diakonala ansvarstagande. I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften skall fullgöras. Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Läronämnden hänvisade till detta yttrande i ett yttrande ett år senare, i Ln 2008:9y.

Samtidigt har utskottet i sitt betänkande TU 2011:10 uttalat att det finns viktiga och obesvarade frågor rörande diakonernas identitet och diakonatets ställning som behöver bearbetas vidare, dock utan att tillsätta en ny utredning och att införa nya bestämmelser. Kyrkostyrelsen fick i uppdrag att i sina överläggningar med stiftet aktualisera behovet att på det sätt utskottet angivit bearbeta frågor om diakonatets ställning.

I sammanhanget kan tilläggas att två biskopsbrev, ett om att bli präst och diakon i Svenska kyrkan och ett om diakoni, är under framtagande av biskopsmötet.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:71.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att diakonin är en omistlig del av kyrkan. Utskottet menar dock, i likhet med läronämnden, att frågan hur den diakonala uppgiften ska fullgöras inte enbart är en fråga om antalet diakontjänster utan även handlar om ett vidgat gemensamt ansvar. Kyrkans diakonala arbete utförs inte enbart av diakoner. Vidare skulle ett kyrkoordningsreglerat krav på ett minimiantal diakontjänster i pastoraten riskera att slå hårt mot de små enheterna som då tvingas att anställa en diakon även om församlingen av resurs- eller andra skäl egentligen skulle vilja ha lagt upp det diakonala arbetet i församlingen på ett annat sätt. Utskottet förutsätter att pastoraten anställer diakoner i den utsträckning som behövs och som de har möjlighet till.

Utskottet vill även lyfta stiftens möjlighet och ansvar att vid framtagandet av församlingsinstruktioner bevaka frågan om hur församlingens grundläggande uppgift fullgörs och där utövandet av diakonin ingår. Här kommer även bedömningen av det antal diakoner som behövs för verksamheten in (se 34 kap. 1–2 § i kyrkoordningen).

Mot bakgrund av det anförda föreslås att motionen avslås.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2013:71.

Irene Gustafsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2013:12y

Antal diakoner i de nya pastoraten

Läronämndens yttrande över motion 2013:71

I överensstämmelse med yttrande Ln 2007:2y anför Läronämnden:

I varje församling behövs en ständigt pågående reflektion samt ett långsiktigt arbete med frågan hur den diakonala uppgiften skall fullgöras. Detta är inte enbart en fråga om antalet tjänster utan handlar även om ett vidgat gemensamt ansvarstagande.

Uppsala den 21 augusti 2013

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:12

Följder av lokal anställning av präster

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:85 med förslag om ett uppdrag till kyrkostyrelsen om att utreda följderna av prästernas lokalanställning. Då någon återgång till de delade arbetsgivarfunktioner som gällde före år 2000 enligt utskottet inte är aktuell finns det ingen anledning att ompröva dagens system. Utskottet anser inte att någon utredning om följderna av prästernas lokalanställning bör tillsättas. Utskottet föreslår således att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:85.

Motionens förslag

Motion 2013:85 av Dan Sarkar, Utred lokalanställningens följder

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda följderna av prästernas lokalanställning.

Bakgrund

Före relationsändringen var regleringen av biskops- och prästtjänster i kyrkolagen relativt omfattande. Då kyrkomötet inte har kompetens att besluta om sådant som är reglerat i den arbetsrättsliga lagstiftningen och i kollektivavtal är antalet bestämmelser om kyrkans anställda förhållandevis begränsat.

Före år 2000 var det domkapitlet som statlig myndighet som svarade för ett antal arbetsgivarfunktioner avseende prästerna. Även om församlingar och samfälligheter kunde ses som församlingsprästernas egentliga arbetsgivare skedde en tydlig förändring när de lokala arbetsgivarna fullt ut blev arbetsgivare för all sin personal – inklusive prästerna – vid relationsändringen. I kyrkoordningen infördes nya bestämmelser om bl.a. kyrkoherdens ställning och uppgifter för att inom ramen för det gemensamma uppdraget upprätthålla en ansvarsfördelning mellan den förtroendevalda organisationen och ämbetslinjen.

Det bör här noteras att frågor om arbetsmiljö och Svenska kyrkan som arbetsplats har behandlats vid en rad tillfällen före år 2000. Ett exempel på detta är när 1998 års ombudsmöte behandlade en motion gällande hanteringen av de psykosociala problemen inom Svenska kyrkan. Församlingsutskottet gav i sitt betänkande 1998:511 en utförlig redogörelse för de frågor som Svenska kyrkans Arbetslivscentrum arbetade med och informerade om att ett projekt benämnt *Kyrkan som arbetsplats* startade år 1997.

Vid kyrkoordningens utarbetande var ett viktigt motiv för att skilja arbetsgivarskap och tillsyn åt att så långt möjligt skapa en situation där biskopens och

domkapitlets tillsyn och lära och efterlevnad av vigningslöftena inte skulle bli frågor som ytterst skulle avgöras i arbetsrättslig ordning. Om tillsyn och arbetsgivarskap låg hos samma organ bedömdes detta omöjliggöra en självständig kyrklig ämbets tillsyn (se den s.k. personalutredningen i betänkandet *Personal, tillsyn, överklagande* SKU 1998:6 s. 67 ff.). Vidare framhöll personalutredningen att:

från arbetsmiljösynpunkt måste alternativet med stiftsanställning av pastoratspräster ses som en klar nackdel; för prästerna, eftersom deras arbetsgivare inte förfogar över arbetsplatsen och således inte kan ta sitt arbetsgivaransvar, och för övriga anställda, eftersom deras arbetsledare inte är underställd arbetsgivaren och arbetsgivaren därför inte fullt ut kan ta ansvar för arbetsmiljön. (se ovan nämnda utredning s. 41)

I kyrkoordningsskrivelsen konstaterade Centralstyrelsen att det vid en lokal anställning av församlingspräster följer av arbetsrättsliga regler att beslut om uppsägning, avsked, disciplinära åtgärder och omplacering fattas av den lokala arbetsgivaren, alltså församlingen eller samfälligheten. Vidare följde Centralstyrelsen de åtskilliga remissyttranden som påpekat behovet av inflytande för domkapitlet inför beslut om uppsägning och disciplinär åtgärd och föreslog en bestämmelse om befogenhetsprövning inför sådana beslut. Kyrkomötet anslöt sig till Centralstyrelsens överväganden och bestämmelsen om befogenhetsprövning återfinns idag i 31 kap. 14 § vad gäller uppdraget som präst.

Tillsyns- och uppdragsutskottet har tidigare uttalat följande vad gäller arbetsgivaransvaret (se TU 2007:7 *Ansvarsfrågan i pastoraten*):

Ett helt och odelat arbetsgivaransvar hos församlingar och samfälligheter ger de bästa förutsättningarna för en samlad arbetsgivarpolicy gentemot alla anställda på en arbetsplats. Ansvarsfördelningen mellan stiftet och den lokala nivån blir tydligare när arbetsgivar- och tillsynsfunktionerna hålls isär. Med detta har vi inte sagt att allt fungerar väl.

När prästansättningen behandlades i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (se CsSkr 1999:3) var en utgångspunkt ett yttrande från Läronämnden (Ln 1995:8) vilket 1995 års kyrkomöte hade anslutit sig till. I yttrandet underströks att biskop och domkapitel måste ha "reella möjligheter att utöva tillsyn och vidta disciplinära åtgärder där innehavare av kyrkans ämbete handlat på sådant sätt att vår kyrkas identitet kan påverkas eller ifrågasättas. Om det inte är någon skillnad i den rättsliga praktiken mellan att ha avgivit vigningslöften och inte ha gjort det, ifrågasätts hela den nuvarande vigningsordningen". Enligt Centralstyrelsens förslag, som kyrkomötet beslutade i enlighet med, skulle biskop och domkapitel även fortsatt ha tillsyn över utövandet av kyrkans vinningstjänst och efterlevnaden av vigningslöftena. Vidare skulle domkapitlet även framgent kunna skilja präst från behörigheten att utöva vinningstjänsten.

Genom beslut av 2003 års kyrkomöte utökades domkapitlets möjliga åtgärder gällande en präst som visat sin olämplighet på något sätt. Tidigare hade enbart obehörigförklaring stått till buds, medan kyrkomötet 2003 beslutade att införa skriftlig erinran och treårig provotid som möjliga åtgärder utöver obehörigförklaring. Reglerna återfinns idag i 31 kap. 11–12 §§ i kyrkoordningen.

I sammanhanget bör också poängteras att stiftens tillsyn över församlingarna förtydligas ytterligare vid årsskiftet i samband med de så kallade strukturförändringarna (SvKB 2012:14). 6 kap. 4 § första stycket i kyrkoordningen kommer då att ha följande lydelse: "Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen.”

Det har under 2000-talet genomförts en rad nationella satsningar och granskningar av arbetsmiljön, liksom styrning och ledning, i Svenska kyrkan berörs. Bland annat genomförde kyrkokansliet och dåvarande Församlingsförbundet (nu Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation) ett projekt 2006–2009 som syftade till en bra arbetsmiljö i Svenska kyrkan. Huvudmålet för projektet var att arbetsmiljöarbetet år 2009 skulle ske i samverkan mellan nationell nivå och dåvarande Församlingsförbundet liksom mellan stiftet och den nationella nivån. Projektet resulterade bl.a. i konkret stöd för arbetsplatser tillgängliga på webbplatsen www.svenskakyrkan.se/arbetsmiljo, fler resurser till Arbetsgivarorganisationen för konsultativt råd och stöd och ökat samarbete och samordning mellan Arbetsgivarorganisationen och stiftet i arbetsmiljöfrågor.

I *Styra och leda* (SKU 2008:1) togs bl.a. arbetsmiljöproblem i Svenska kyrkan upp. Med grund i undersökningar som har gjorts lyfte utredningen bl.a. att en del av kritiken mot Svenska kyrkans arbetsmiljö har pekat ut oklarheter beträffande ansvarsfördelningen som en orsak till problem. Utredningen föreslog vissa omredigeringar och justeringar av kyrkoordningens bestämmelser om kyrkorådets och kyrkoherdens ställning och uppgifter som har lett till förtydliganden av ansvarsfördelningen i församlingar och samfälligheter.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:85.

I motionen presenteras en rad problem som rör den ordning med lokalanställning för församlingspräster som gäller i Svenska kyrkan sedan relationsändringen år 2000. Motionären efterfrågar en utredning av följderna av att prästerna sedan kyrkoordningens tillkomst varit lokalanställda.

Utskottet anser, i likhet med motionären, att lokalanställningen inte är problemfri. Det innebär dock inte att utskottet anser att kyrkan bör överväga en återgång till den ordning med delade arbetsgivarfunktioner som före år 2000 gällde för församlingsprästerna. Det var bland annat på grund av de arbetsmiljöproblem som den tidigare ordningen i vissa fall ledde till samt stiftens dubbla roll som både utövare av tillsyn och vissa arbetsgivarfunktioner som ordningen med delade arbetsgivarfunktioner övergavs och lokalanställning infördes. Utskottet anser därför inte att det finns någon anledning att ompröva den ordning som gäller idag. Någon utredning om följderna av prästernas lokalanställning bör inte tillsättas, i synnerhet inte i dagsläget med tanke på dels att det vid årsskiftet kommer att genomföras stora organisatoriska förändringar i Svenska kyrkan, dels den kontraktsutredning som nu pågår. Mot denna bakgrund föreslås att motionen ska avslås.

Uppsala den 26 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Christina Blomqvist, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andréén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:13

Verksamhetsberättelse år 2012 för Svenska kyrkans överklagandenämnd

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för år 2012. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen år 2012 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans överklagandenämnd har den 24 juni 2013 beslutat om verksamhetsberättelse för år 2012. Överklagandenämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

I 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning anges att Tillsyns- och uppdragsutskottet bereder bl.a. till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans överklagandenämnd. Det finns ingen bestämmelse om att Överklagandenämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Överklagandenämnden har dock gjort detta alltsedan sin tillkomst och även beträffande verksamheten år 2012. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Överklagandenämnden ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 10 § i kyrkoordningen, nämligen att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Överklagandenämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur Överklagandenämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen för år 2012 redovisar Överklagandenämnden sina uppgifter och sin sammansättning. Nämnden anger att dess verksamhet liksom tidigare varit inriktad utifrån ett mål som kan preciseras till att ärenden ska avgöras på ett rättssäkert och effektivt sätt och effektmålet att medianåldern för

ärenden som avgörs genom nämndbeslut inte bör överstiga tre månader. Överklagandenämnden anser att nämnda mål väsentligen har uppfyllts under år 2012.

Vidare redovisas i verksamhetsberättelsen antalet inkomna ärenden åren 2009–2012 och varifrån de kommit. För samma tidsperiod redovisar Överklagandenämnden antalet avgjorda ärenden efter ärendetyp och för 2012 i vilken utsträckning utgången i besluten innefattat att det hos nämnden klandrade beslutet undanröjts, upphävts eller helt eller delvis ändrats eller att det beslutats att ärendet ska prövas på nytt. Beslut av dessa slag fattades beträffande sju ärenden år 2012 vilket var en minskning från åtta ärenden 2011.

Antalet ärenden som underställdes Överklagandenämndens prövning under år 2012 ökade marginellt i förhållande till föregående år, från 50 till 52. Nämnden förväntar sig inte någon större förändring av antalet ärenden under år 2013 jämfört med år 2012.

Överklagandenämnden anger vidare att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen år 2012 för Svenska kyrkans överklagandenämnd till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av Överklagandenämndens verksamhetsberättelse är inte att det ska ske någon prövning av verksamheten. Kyrkomötet har inte att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten bedrivits. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån Överklagandenämndens verksamhetsberättelse för år 2012.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Niklas Grahns, Lars Haraldsson, Rune Wallmyr, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:14

Verksamhetsberättelse år 2012 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelsen för år 2012 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Utskottet föreslår att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen för år 2012 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Verksamhetsberättelsen

Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar har den 12 juni 2013 beslutat om verksamhetsberättelse för år 2012. Ansvarsnämnden har överlämnat verksamhetsberättelsen till kyrkomötet.

Bakgrund

I 4 kap. 8 § i kyrkomötets arbetsordning anges att Tillsyns- och uppdragsutskottet bereder bl.a. till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse från Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Det finns ingen bestämmelse om att Ansvarsnämnden ska avge en verksamhetsberättelse. Syftet med bestämmelsen i arbetsordningen är att det ska finnas en ordning för att ta emot och behandla verksamhetsberättelsen om en sådan överlämnas till kyrkomötet.

Ansvarsnämnden för biskopar ska självständigt fullgöra den uppgift som anges i 10 kap. 8 § i kyrkoordningen, nämligen att pröva frågor om biskopars behörighet att utöva kyrkans vigningstjänst. Härtill ska nämnden enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § i kyrkoordningen pröva behörigheten att biskopsvigas hos dem som erhåller röster i nomineringsval. När kyrkoordningen tillkom framhölls att Ansvarsnämndens självständiga ställning innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av nämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen (CsSkr 1999:3 sid. 2–378). Någon granskning av hur Ansvarsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I verksamhetsberättelsen för år 2012 redovisas Ansvarsnämndens sammansättning, sammanträden och arbete. Under året inkom 13 ärenden som samtliga avgjordes av nämnden. Sex av de under året inkomna ärendena avsåg anmälningar mot biskopar. Ett ärende avsåg behörighetsprövning inför biskopsval. Sex ärenden var av administrativ karaktär.

Ansvarsnämnden anger att den utifrån sitt perspektiv för närvarande inte ser behov av ändringar i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen för år 2012 för Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar till handlingarna.

Avsikten med behandlingen av verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Ansvarsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har vi inte heller att göra någon värdering, vare sig positiv eller negativ, i fråga om hur verksamheten har bedrivits.

Vi finner inga skäl att ta upp någon fråga utifrån Ansvarsnämndens verksamhetsberättelse för år 2012.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Mattias Rosenquist, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet

Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2013:15

Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2013:98 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda möjligheten för diakon att förrätta begravningsgudstjänst. Utskottet pekar på att kyrkomötet vid flera tillfällen de senaste åren avslagit motioner med likartade förslag. Utskottet framhåller att diakonen har ett karitativt uppdrag och att det inte bör ske någon utveckling i riktning mot ett liturgiskt diakonat. Därför föreslås att kyrkomötet kvarstår vid sina tidigare ställningstaganden och avslår motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:98.

Motionens förslag

Motion 2013:98 av Sigvard Olsson, Diakons möjlighet att förrätta begravningsgudstjänst

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för diakon att förrätta begravningsgudstjänst.

Bakgrund

När kyrkoordningen beslutades av 1999 års kyrkomöte var ett av de förhållanden som förändrades, att diakonatet efter mångåriga diskussioner för första gången blev kyrkorättsligt reglerat som ett av uppdragen inom kyrkans vigningstjänst. En av de frågor som hade funnits med i tidigare diskussioner och som också fanns med när 1999 år kyrkomöte fattade sitt beslut var om diakoner skulle ha några särskilda liturgiska uppgifter. I Andra kyrkolagsutskottets betänkande 1999:1 *Kyrkoordning för Svenska kyrkan*, vilket låg till grund för kyrkomötets beslut, konstaterades att det fanns en mycket stark uppslutning kring ett karitativt präglat diakonat. Utskottet framhöll att det i kyrkoordningens texter saknas varje antydning om ett diakonat med särskilda liturgiska uppgifter. Det finns inga specifika liturgiska uppgifter som en diakon måste utföra.

Efter kyrkoordningens tillkomst har vid flera kyrkomöten väckts motioner om att ge diakoner möjlighet att leda begravningsgudstjänster men även vigselgudstjänster. Dessa motioner har alla avslagits.

Vid 2003 års kyrkomöte behandlade Tillsyns- och uppdragsutskottet en motion 2003:12 med förslag att ge diakoner rätt att leda begravnings- och dopgudstjänster. I betänkandet TU 2003:2 *Diakoners rätt att utföra vissa förrättningar* anförde utskottet följande:

Av bakgrundstexten framgår att Kyrkomötet när kyrkoordningen beslutades slog fast att diakonatet i Svenska kyrkan har en socialt karitativ inriktning. Det saknas enligt utskottets mening skäl att göra en omprövning av detta ställningstagande. Utskottet ansluter sig till det som Läronämnden anför om att de gudstjänster som de kyrkliga handlingarna utgör är knutna till det särskilda förkunnelseansvar, som i Svenska kyrkan av tradition vilar på prästerna. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

I Gudstjänstutskottets betänkande 2008:3 *Diakoners rätt att leda vigsel- och begravningsgudstjänst* behandlades två motioner 2008:28 och 82 med förslag om diakoners rätt eller möjlighet att leda bl.a. begravningsgudstjänster. Vi detta tillfälle uppfattade Gudstjänstutskottet att en motivering för motionärernas förslag var att säkra behovet av diakoner i församlingarna. När det gällde behovet av diakoner delade utskottet motionärernas bedömning. Man menade samtidigt, att den väg på vilken man bäst försvarar behovet av diakoner knappast är att dessa går in i de uppgifter som idag ligger på prästerna.

Vid 2009 års kyrkomöte återkom frågor om diakonerna och begravningsgudstjänsten i två motioner 2009:4 och 64. I den ena motionen återkom förslag om att diakoner skulle ges rätt att leda begravningsgudstjänster. I den andra motionen föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att utreda och lämna förslag till anvisningar om hur diakoner kan medverka vid begravnings- och vigselgudstjänster. Även dessa motioner bereddes av Gudstjänstutskottet. I betänkandet G 2009:3 *Diakoners medverkan vid vigsel- och begravningsgudstjänster* framförde utskottet att det inte behövs några ytterligare anvisningar för diakoners medverkan i begravningsgudstjänster.

Sådan medverkan förekommer redan på många håll. Formen för och omfattningen av diakonens ansvar i en sådan gudstjänst måste med nödvändighet relatera till den specifika situationen och lösas pastoralt inom församlingen och arbetslaget.

Utskottet pekade också på att en begravningsgudstjänst inte är en enskild arbetsinsats, utan ett tillfälle som är en del i en längre process. ”Det finns alltid ett före och ett efter. I många faser under processens gång är diakonen den mest självklara länken till församlingen.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2013:98.

Det framgår av bakgrundsteckningen att den i motion 2013:98 aktualiserade frågan om möjlighet för diakoner att leda begravningsgudstjänster har behandlats av kyrkomötet vid flera tillfällen. Kyrkomötet har i samtliga fall avslagit förslag motsvarande dem i årets motion. Vi ser ingen anledning att nu föreslå något annat ställningstagande än tidigare från kyrkomötets sida. Motiven för detta är inte nya utan sammanfaller med det som tidigare har framförts. Det innebär i huvudsak följande.

Uppdraget som diakon har i vår kyrka en karitativ inriktning. Det betyder att diakonen ska vara ”ett barmhärtighetens tecken i både församlingen och samhället. Diakonen har ett ansvar att göra kärlekens gärningar, särskilt mot utsatta människor.” (Inledningen till kyrkoordningens sjunde avdelning.)

Uppdragen inom kyrkans vinningstjänst har vart och ett sin specifika karaktär och särskilda uppgifter. Det hör till prästens uppdrag att leda församlingens guds-

tjänster. Det är viktigt att slå vakt om diakonatets karitativa karaktär och inte tillföra uppgifter som pekar i riktning mot ett liturgiskt diakonat.

I motionen pekas på att det utifrån diakonens särskilda uppdrag kan ha funnits särskilda relationer mellan församlingens diakon och en avliden församlingsbo. Vi vill i det sammanhanget lyfta fram det som Gudstjänstutskottet framförde vid 2009 års kyrkomöte om möjligheten för diakonen att medverka i begravningsgudstjänsten. I sådana situationer som tas upp i motionen är det naturligt att diakonen utifrån sitt särskilda uppdrag också har uppgifter i begravningsgudstjänsten.

I motionen pekas också på att det har skett förändringar i såväl begravningslagen som begravningsleden under senare år. En sådan ändring är att den längsta tillåtna tiden mellan dödsfall och gravsättning eller kremering har förkortats från två månader till en månad. Om detta i något fall skulle medföra svårigheter för församlingens präster att hinna med begravningsgudstjänster inom föreskriven tid måste detta kunna ordnas på annat sätt än genom att ändra diakonatets karaktär. Dessutom är det möjligt att om det finns särskilda skäl efter beslut av Skatteverket få anstånd med kremering eller gravsättning.

Vi menar alltså att det som redovisats i bakgrundsteckningen och det som vi här har anfört leder till slutsatsen att diakoner inte ska ha uppdraget att leda begravningsgudstjänster. Därmed finns inte anledning att ge kyrkostyrelsen något utredningsuppdrag och motion 2013:98 bör därför avslås.

Uppsala den 25 september 2013

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Sven Kragh, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Sven Kragh, ordförande, Margareta Carlenius, Göte Karlsson, Irene Gustafsson, Ronny Hansson, Roine Olsson, Staffan Holmgren, Suzanne Fredborg, Ingrid Borgström, Lars-Ivar Ericson, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Bertil Olsson, Karin Långström Vinge och Eric Muhl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Sture Köhler, Jons Ingemar Larsson, Christina Blomqvist, Sven Kerst, Inger Lif, Lennart Kjellin, Niklas Grahn, Lars Haraldsson, Rune Wallmyr, Lars Edstav, Torbjörn Lindahl och Bertil Murray.

Biskoparna Tuulikki Koivunen Bylund och Esbjörn Hagberg har deltagit i utskottets överläggningar.